

**VIDZEMES PLĀNOŠANAS
REĢIONA
ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA
2021 – 2027**

2020

SATURS

IEVADS	3
KOPSAVILKUMS	4
ESOŠĀ SITUĀCIJA	5
STRATĒĢISKĀ DAĻA	8
VĪZIJA 2030	8
VIDZEMES REĢIONA EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA	9
IZAICINĀJUMI UN VIRZĪTĀJSPĒKI	10
VIDZEMES MĒRĶI UN PRIORITĀTES 2027	12
VIDZEMES STRATĒĢISKĀ MATRICA	14
MĒRĶI, PRIORITĀTES, RĪCĪBAS	16
TERITORIĀLIE RISINĀJUMI	25
IEVIEŠANA, UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA	29
SASAISTE AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	30
ATTĪSTĪBAS CENTRU FUKCIONĀLĀS TERITORIJAS	34
RĪCĪBAS PLĀNS	35
REĢIONĀLIE PROJEKTI	36

IEVADS

Vidzemes plānošanas reģiona (VPR) Attīstības programma 2021.-2027.gadam ir reģionāla līmeņa vidēja termiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments. Attīstības programma nosaka reģiona vidēja termiņa attīstības prioritātes, sasniedzamos mērķus un rīcības, kas vērstas uz VPR Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2015.-2030.gadam noteikto stratēģisko uzstādījumu īstenošanu.

Attīstības programma 2021.-2027.gadam izstrādāta atbilstoši spēkā esošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām, ievērojot likums un MK noteikumus, kas nosaka plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes nepieciešamību, kārtību un principus:

- Reģionālās attīstības likums;
- Attīstības plānošanas sistēmas likums;
- Teritorijas attīstības plānošanas likums;
- MK 16.07.2013. noteikumi Nr.402 „Noteikumi par plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem”;
- MK 25.08.2009. noteikumi Nr.970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”.
- MK 02.12.2014. noteikumi Nr.737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”.

VPR Attīstības programmas izstrāde uzsākta ar VPR Attīstības padomes 2019. gada 27. septembra lēmumu Nr. 2 “Par Vidzemes plānošanas

reģiona attīstības programmas 2021.-2027. gadam izstrādes uzsākšanu un darba uzdevuma apstiprināšanu”.

VPR Attīstības programmu veido stratēģiskā daļa, rīcību plāns un programmas ieviešanas un uzraudzības kārtība. Stratēģiskajā daļā noteiktas Vidzemes attīstības prioritātes, mērķi, to sasniegšanai veicamās rīcības un rādītāji. Rīcību plānā uzskaitītas vidēja termiņa rīcības, atbildīgie, iesaistītie un potenciālie finansējuma avoti. Ieviešanas un uzraudzības kārtība apraksta programmas ieviešanas un uzraudzības mehānismu, kā arī uzraudzības rādītājus.

VPR Attīstības programmu izstrādājusi VPR administrācija, iesaistot reģiona pašvaldību speciālistus, nozaru ekspertus un iedzīvotājus, kā arī konsultējoties ar nozaru ministrijām. VPR Attīstības programma veidota kā vidēja termiņa attīstības instruments, kura atbilstošs lietojums, kopīgi sadarbojoties nacionāla, reģionāla un vietējā līmeņa spēlētājiem, veicinās Vidzemes plānošanas reģiona attīstību atbilstoši noteiktajiem ilgtermiņa stratēģiskajiem mērķiem.

KOPSAVILKUMS

Kas ir Vidzeme?

Vidzeme ir teritoriāli lielākais Latvijas reģions, kurā dzīvo aptuveni 184 tūkstoši cilvēku. Vidzeme robežojas ar diviem reģioniem un divām valstīm. Vidzemē ir salīdzinoši augsta vides kvalitāte, kas ir nozīmīga vērtība gan reģionālajā, gan nacionālajā līmenī.

Uz kādu nākotni mēs virzāmies?

Vidzeme vēlas būt talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās reģiona viedās specializācijas jomās.

Kādas pārmaiņas mēs vēlamies?

Mums ir četri mērķi:

1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus.
2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti
3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus.
4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas.

Ko mēs darīsim, lai sasniegtu savu redzējumu un mērķus?

Laika periodam līdz 2027.gadam esam izvirzījuši 12 prioritātes, kas vērstas uz dabas kapitāla, dabas un kultūras mantojuma aizsardzību un apsaimniekošanu, pieejamas izglītības, drošas un veselas sabiedrības, kvalitatīvu un pieejamu pakalpojumu attīstību, mobilitātes un sasniedzamības veicināšanu, spēcīgu kopienu attīstību, dzīves vides un mājokļu pieejamības veicināšanu, inovāciju, zinātnes un attīstības,

industrijas pārveides, aprites un bioekonomikas, efektīvas un tīras enerģijas veicināšanu. Šīs prioritātes mēs plānojam sasniegt gudri sadarbojoties, veicinot pielāgošanos klimata pārmaiņām un digitālo pārveidi visās rīcībās.

Ar ko kopā mēs veidosim rītdienas Vidzemi?

Lai panāktu pārmaiņas, jāiesaistās un cieši jāsadarbojas ir mums visiem – reģiona iedzīvotājiem, to intereses pārstāvošām organizācijām, uzņēmējiem, izglītības un pētniecības institūcijām, pašvaldībām, vietēja, reģionāla un nacionāla līmeņa valsts institūcijām. Mūsu darbs un mērķi prasa plašu reģionālo, nacionālo un starptautisko sadarbību visos līmeņos. Mūsu perspektīva un sadarbības tīkls ir globāls, taču mūsu darba vēlamā ietekme galvenokārt ir vērsta uz Vidzemes iedzīvotājiem un to labklājību.

Kā šo dokumentu pielietot?

Politiku veidotājiem un īstenotājiem pašvaldību, reģionālā un nacionālā līmenī šis dokuments palīdzēs nospraust kopīgus mērķus, saskaņot savus plānus un rīcības ar kaimiņu novadiem, citām nozarēm un jomām, pamatot un īstenot uz to izpildi vērstus projektus, uzraudzīt to izpildi un pārbaudīt radīto ietekmi.

Uzņēmējiem un uzņēmīgiem vidzemniekiem šis dokuments ir kā ceļa karte, kas norāda kurp Vidzeme plāno virzīties, kādiem uzņēmējdarbības virzieniem tiks dota priekšroka un kādas darbības institūcijas plāno veikt, lai ikviens reģionā varētu strādāt vieglāk, gudrāk un radīt augstāku vērtību.

Esošajiem un topošajiem Vidzemniekiem šis dokuments ir iedrošinājums iesaistīties un līdzdarboties labākas dzīves vides veidošanā, lai ikvienam no 184 tūkstošiem Vidzemnieku būtu iespēja dzīvot tādu dzīvi kādu tie vēlas.

ESOŠĀ SITUĀCIJA

Vidzemes plānošanas reģions (VPR) ir viens no pieciem plānošanas reģioniem Latvijā. Tas kopš 2006. gada valsts un starptautiskā līmenī pārstāv 25 Vidzemes novadus, kā arī republikas pilsētu Valmieru.

Vidzemes plānošanas reģions ir teritoriāli lielākais Latvijā, aizņemot 23,6 % no valsts teritorijas, taču ar vismazāko iedzīvotāju skaitu un blīvumu (12,07 cilvēki uz kvadrātkilometru). 2020. gadā Vidzemē dzīvoja 183 938 jeb 9,6% Latvijas iedzīvotāju.

Salīdzinot ar 2014.gadu, iedzīvotāju skaits Vidzemes plānošanas reģionā ir samazinājies par 8,9% jeb 17,98 tūkstošiem cilvēku. Iedzīvotāju skaita samazināšanās vērojama visos reģiona novados un attīstības centros. Divās trešdaļās visu novadu iedzīvotāju skaits ir samazinājies vairāk kā vidēji reģionā, un nevienā no novadiem iedzīvotāju skaita kritums nav mazāks par Latvijas vidējo rādītāju (4,69%), izņemot Valmieras pilsētu, kur iedzīvotāju kritums ir tikai -2,57%. Divpadsmit no kopumā 15 novadu attīstības centriem iedzīvotāju skaits ir samazinājies vairāk par vidējo reģiona rādītāju.

Iedzīvotāju vecumstruktūra liecina, ka Vidzemes plānošanas reģionā ir viens no zemākajiem iedzīvotāju īpatsvaram darbspējas vecumā Latvijā (60,5%); vēl zemāks rādītājs ir tikai

Kurzemes reģionam. Arī nākotnes darbaspēka - bērnu un jauniešu - īpatsvars ir zems (15,4%); vēl zemāks rādītājs konstatēts tikai Latgales reģionā. Visstraujāk augošā vecuma grupa reģionā joprojām ir pensijas vecuma iedzīvotāji (iedzīvotāji, kas vecāki par 65 gadiem), savukārt, visstraujāk rūkošā - jaunieši vecumā no 15-29 gadiem.

Vidzemes plānošanas reģiona priekšrocība un vienlaikus arī izaicinājums ir robeža ar divām valstīm - Igauniju un Krieviju, pieredze pārrobežu sadarbībā, kas var tikt sekmīgi izmantota pārrobežu sadarbības projektu īstenošanā un tranzīta pakalpojumu attīstībā.

Vidzemes plānošanas reģionu šķērso vairāki nozīmīgi starptautiskie transporta koridori, nodrošinot Vidzemei tiešus sakarus ar lielākajiem reģionu centriem kaimiņu valstīs - Tartu un Tallinu Igaunijā, un Pleskavu, Novgorodu un Sanktpēterburgu Krievijā. Ap šiem transporta koridoriem veidojas Baltijas jūras reģiona integrācijai nozīmīgas stratēģiskās attīstības zonas-VIA Hanseatica attīstības koridors, Dienvidbaltijas loka attīstības koridors, kā arī VIA Baltica. Sākot ar 2021.gadu Vidzemes reģionam ir arī tieša pieeja Baltijas jūrai ar ostām Salacgrīvā, Kuivižos, Skultē.

Gan telpiski, gan funkcionāli Vidzemes plānošanas reģions ir cieši saistīts ar Rīgas plānošanas reģionu, ņemot vērā reģiona saikni ar galvaspilsētu kā valsts administratīvo centru un transporta mezglu. Daļa Vidzemes reģiona iekļaujas Rīgas metropoles areālā.

Valsts un pašvaldību autoceļu blīvums Vidzemes plānošanas reģionā ir salīdzinoši neliels - 650 km uz 1000 km², salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī 636 km uz 1000 km². Tomēr jāņem vērā reģiona apdzīvotības zemais blīvums, kā dēļ plašāk sazarots autoceļu tīkls var nebūt nepieciešams. Ņemot vērā zemo apdzīvotības līmeni Vidzemes plānošanas reģionā, reģiona iedzīvotājiem jābūt gataviem mērot lielākus attālumus līdz darbavietai vai pakalpojumam. Dati apliecina, ka reģionā ir viens no augstākajiem svārstmigrējošo darbinieku īpatsvaram (30,4%) valstī. Kopumā Vidzemes reģionā ir salīdzinoši laba interneta pieejamība, tomēr tas apsteidz tikai Latgales un Kurzemes reģionus.

Reģiona apdzīvojuma struktūru veido 16 pilsētas, vairāk kā 950 ciemi lauku teritorijās un lauku viensētas, kuru kopējais skaits sniedzas pāri 80 tūkstošiem. 2020.gadā pilsētās dzīvo 80,7 tūkstoši jeb 40% reģiona iedzīvotāju.

Konstatējumi:

- *Vidzeme ir teritoriāli lielākais Latvijas reģions ar vismazāko iedzīvotāju skaitu un blīvumu. Iedzīvotāju skaits Vidzemē konstanti samazinās.*
- *Salīdzinoši ar citiem reģioniem Vidzemē ir mazāk iedzīvotāju darbaspējas vecumā un mazāk bērnu un jauniešu. Vidzemē visstraujāk aug pensijas vecuma iedzīvotāju, bet visstraujāk rūk jauniešu īpatsvars.*
- *Salīdzinoši ar citiem reģioniem, Vidzemē ir vismazāk pilsētu iedzīvotāju, bet visvairāk lauku iedzīvotāju.*
- *Zemais apdzīvotības blīvums un iedzīvotāju skaita samazināšanās pastiprina grūtības sabalansēt pakalpojumu pieejamību un apdzīvotību.*

Salīdzinot ar citiem plānošanas reģioniem, Vidzemē ir salīdzinoši daudz iedzīvotāju ar arodizglītību (33,37%), maz iedzīvotāju ar vispārējo vidējo izglītību (24,05%), salīdzinoši maz iedzīvotāju ar pamatizglītību (18,15%) un augstāko izglītību (23,08%). 2019.gadā Vidzemē kopumā 81,73% iedzīvotāju ir pabeigta augstākā izglītība, arodizglītība vai vidējā profesionālā izglītība un vispārējā vidējā izglītība.

Vidzemes plānošanas reģionā ir zemākā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju proporcija kopējā reģiona iedzīvotāju struktūrā. Nodarbinātības līmenis Vidzemes plānošanas reģionā iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 74 gadiem ir

salīdzinoši zems (61,1%), apsteidzot tikai Latgales reģionu. Vidzemē ir visaugstākais ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju īpatsvars (33,7%) . Vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem Vidzemes reģionā bija nodarbināti 61,1% iedzīvotāju, kas ievērojami atpaliek no Eiropa 2020 noteiktajiem kvantitatīvajiem mērķiem (75%).

Bezdarba līmenis Vidzemes plānošanas reģionā 2020.gada vidū ir (6,1%), zemāks kā Latgales (11,9%) un Kurzemes reģionā (6,9%). Reģionā ir otrs augstākais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars (18,9%), kas pārsniedz Latvijas vidējo rādītāju.

Vidzemes plānošanas reģionā nabadzības riska indekss jau ilgstoši ir viens no augstākajiem Latvijā. 2014.-2019.gadā Vidzeme šajā rādītājā ir atpalikusi no Latgales un nedaudz no Kurzemes. Vidzemes plānošanas reģionā ir viena no zemākajām vidējām darba samaksām Latvijā (860 EUR bruto); zemāka darba samaksa ir tikai Latgales plānošanas reģionā, atpaliekot no Latvijas vidējā rādītāja. Gandrīz trešo daļu (28,6%) Vidzemes iedzīvotāju ienākumu veido sociālā palīdzība un pabalsti. Salīdzinot ar 2014.gadu sociālās palīdzības un pabalstu radīto ienākumu īpatsvars ir pieaudzis par 1,2%.

Ņemot vērā sabiedrības novecošanos, neinfekciju slimības ieņem aizvien nozīmīgāku vietu gan mirstības, gan saslimstības rādītāju vidū Vidzemes reģionā. Salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem un Latvijas kopējiem rādītājiem, Vidzemes plānošanas reģionā ir otrā augstākā

mirstība no sirds un asinsvadu slimībām pēc Latgales plānošanas reģiona. Pēdējos gados Vidzemes plānošanas reģionā būtiski ir pieaugusi mirstība no ļaundabīgiem audzējiem, pārsniedzot Latvijas vidējos rādītājus. Vidzemes plānošanas reģionā saslimstība ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem ir viena no zemākajām starp Latvijas reģioniem. Vidzemes plānošanas reģionā kopš 2014.gada ir samazinājies iedzīvotāju skaits uz vienu praktizējošo ārstu. Vidzemes reģionā 2020. gadā uz vienu praktizējošo ārstu bija 439 iedzīvotāju, kas ir gandrīz par 134 iedzīvotāju vairāk kā vidēji Latvijā kopā.

Konstatējumi:

- *Vidzemes iedzīvotāji ir salīdzinoši izglītoti. Reģionā ir samērā daudz iedzīvotāju, kas apguvuši noteiktas prasmes, tomēr nav zināms cik šīs prasmes ir atbilstošas mūsdienu darba tirgus prasībām.*
- *Vidzemē ir maz ekonomiski aktīvu iedzīvotāju, attiecīgi arī to nodarbinātības līmenis ir zems. Vidzemē ir potenciāli daudz cilvēku, kas varētu atgriezties darba tirgū.*
- *Bezdarba līmenis ir samērā zems, bet ir salīdzinoši daudz ilgstošo bezdarbnieku. Izaicinājums ir veicināt šo iedzīvotāju atgriešanos darba tirgū, ar mūžizglītības, karjeras atbalsta u.c. iniciatīvām.*
- *Vidzemes iedzīvotāji pakļauti augstam nabadzības riskam, kas komplektā ar zemu*

darba samaksas līmeni, palielina noslodzi sociālās aprūpes sistēmai.

- *Vidzemē ir augsts mirstības īpatsvars no dzīvesveida rosinātām slimībām un ļaundabīgiem audzējiem, ko daļēji veicina zema ārstu pieejamība.*

Vidzemes plānošanas reģionā saražotais iekšzemes kopprodukts 2018.gadā bija 1,811 milj. EUR jeb 6,2% (tradicionāli vismazākais īpatsvars valsts ekonomikā salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem). Latvijas reģionu konkurencē Vidzemē ir viszemākā pievienotā vērtība – 1,572 milj. EUR, kas ir tikai 6,2% no Latvija saražotās pievienotās vērtības. Pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto Vidzemes plānošanas reģionā ir augstāka par vidējo rādītāju valstī, tomēr tā atpaliek no Rīgas reģiona.

Vidzemei kopumā raksturīga agrārā ekonomiskā struktūra ar zemu pievienoto vērtību un nelielu inovatīvu uzņēmumu īpatsvaru. Vidzemes reģionā ir salīdzinoši augsts primārās nozares īpatsvars kopējā pievienotā vērtībā (13,8%). Ražošanas sektora īpatsvars pievienotajā vērtībā ir 23,7% tuvu vēlamajam. Vidzemes plānošanas reģionā dominē apstrādes rūpniecība, primārās nozares (lauksaimniecībā, mežsaimniecība un zivsaimniecība), vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, valsts pārvaldes sektors un operācijas ar nekustamo īpašumu.

Vidzemes plānošanas reģionā ir salīdzinoši augsts tirgus sektora ekonomiski aktīvo vienību skaits uz 1000 iedzīvotājiem, apsteidzot visus citus Latvijas reģionus, izņemot Rīgas pilsētu. Arī komercsabiedrību skaits uz 1000 iedzīvotājiem reģionu konkurencē Vidzemes reģionā ir augsts, to apsteidz Rīga un Pierīga. Uzņēmējdarbība reģionā ir vērsta uz valsts un reģionālā līmeņa attīstības centriem un to apkārtni. Lielākā daļa uzņēmumu atrodas ap lielāko pilsētu teritorijām un lielajās pilsētās - Valmierā, Cēsīs un Smiltenē.

Konstatējumi:

- *Salīdzinot ar citiem reģioniem, Vidzemē saražo kopumā vismazāk pievienotās vērtības. Tomēr viens nodarbinātais rada augstāku pievienoto vērtību kā vidēji Latvijā. Esošā ekonomiskā sistēma ir ar zemu efektivitātes līmeni.*
- *Dominē agrārā ekonomiskā struktūra ar zemu pievienoto vērtību un nelielu inovatīvu uzņēmumu īpatsvaru. Ir potenciāls lielākai ražošanas sektora attīstībai.*
- *Vidzemē ir salīdzinoši daudz uzņēmumu, tomēr tie ir nelieli un lielākoties koncentrējas ap lielākajām pilsētām un centriem.*

Vidzeme ir viens no mežainākajiem Latvijas reģioniem - 55,8% teritorijas aizņem mežs. Tas rada perspektīvu attīstīt kokapstrādi, kur iespējams ražot arī produkciju ar augstu pievienoto vērtību. Vidzemē ir ievērojams daudzums būvmateriālu izejvielu krājumu un

kūdras. Būvmateriālu izejvielu krājumu ziņā reģionu būtiski apsteidz Kurzemes un Zemgales reģioni. Savukārt kūdras krājumu ziņā Vidzemes plānošanas reģions seko Pierīgai un Latgales reģionam, kur kūdras krājums ir lielāks. Saistībā ar reģiona resursu efektīvāku izmantošanu, VPR ir attīstības iespējas bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādē.

Vidzemes plānošanas reģionā ir salīdzinoši augsta vides kvalitāte, kas ir nozīmīga vērtība gan reģionālajā, gan nacionālajā līmenī. Salīdzinājumā ar daudziem reģioniem pasaulē un Eiropas valstīs, reģionā ir saimnieciski neskartāka vide, stabilāks ekosistēmu līdzsvars un zemāks vides piesārņojums.

Konstatējumi:

- *Vidzeme ir viens no mežainākajiem Latvijas reģioniem, ar lielu dabas resursu īpatsvaru, kas tiek plaši izmantoti uzņēmējdarbībā.*
- *Vidzemē ir salīdzinoši augsta vides kvalitāte, kas veido būtiskas, konkurētspējīgas priekšrocības.*

Vidzemes plānošanas reģionā ir salīdzinoši augsts nevalstisko organizāciju skaits uz 1000 iedzīvotājiem (5,6 NVO uz 1000 iedzīvotājiem); augstāki rādītāji redzami tikai Rīgas reģionā. Augsta NVO koncentrācija ir pozitīvs rādītājs, jo apliecina iedzīvotāju sadarbības potenciālu kopīgu mērķu sasniegšanai kā arī to sabiedrisko aktivitāti

STRATĒGISKĀ DAĻA

VĪZIJA 2030

Vidzeme ir talantīgus un darbīgus cilvēkus piesaistošs, labi savienots, iekšēji integrēts un drošs reģions, kas spēj elastīgi piemēroties izaicinājumiem, ir konkurētspējīgs un tiecas uz izcilību noteiktās reģiona viedās specializācijas jomās.

Vidzemes vīzija balstās uz trim, savstarpēji saistītiem, stratēģiskajiem virzieniem, kurus atbalsta labas pārvaldības risinājumi:

CILVĒKS: vesels, darbīgs, talantīgs, drošs un atvērts sadarbībai;

EKONOMIKA: konkurētspējīga, izcila noteiktās nišās un spējīga piemēroties izaicinājumiem;

TERITORIJA: labi savienota un iekšēji integrēta;

PĀRVALDĪBA: uz sadarbību, zināšanu pārnesi un specializāciju vērsta.

MĒRĶI 2030

VIDZEMES STRATĒGISKAIS MĒRĶIS ir sekmēt līdzsvarotu reģiona sociālo, ekonomisko un teritoriālo attīstību, īstenojot uz elastīgumu vērstu integrētu starpsektoru attīstības politiku, kas nodrošina reģiona ekonomisko un teritoriālo priekšrocību izmantošanu iedzīvotāju labklājības un drošumspējas palielināšanai.

CILVĒKS: uzlabot Vidzemes reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti.

EKONOMIKA: palielināt Vidzemes reģiona ekonomisko vērtību, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un paaugstinot ekonomisko ilgtspēju.

TERITORIJA:

Uzlabot Vidzemes reģiona sasniedzamību, pieejamību un pievilcību;

Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu;

Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu Vidzemes pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem.

HORIZONTĀLIE PRINCIPI:

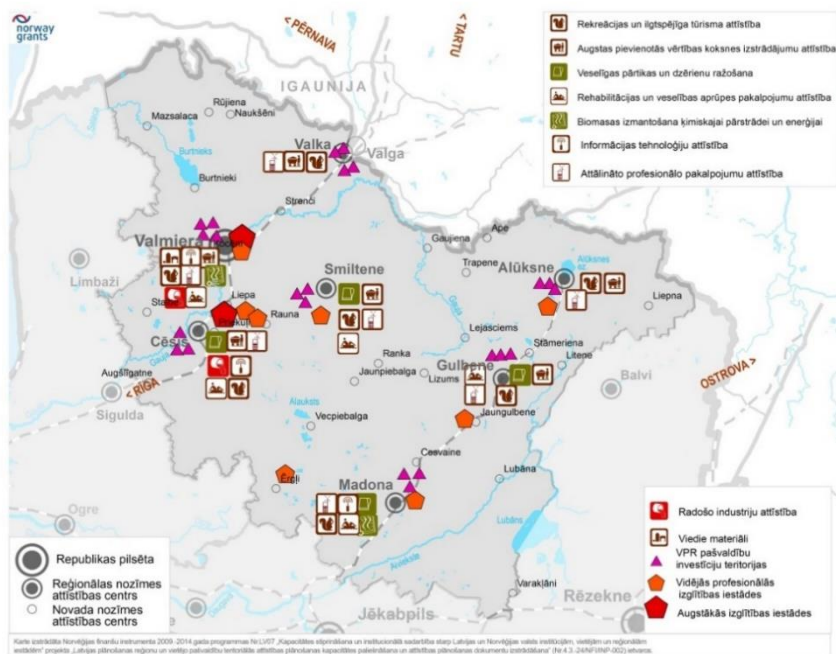
SASNIEDZAMĪBA – tiks veiktas mērķtiecīgas darbības sasniedzamības risinājumu apzināšanā, izveidē un attīstīšanā;

PĀRVALDĪBA – 2030. gadā reģionā ir ieviesti efektīvi un inovatīvi uz reģiona teritorijas specifiku vērsti publiskās pārvaldības risinājumi. Par ierastu praksi kļuvusi dažādu iesaistīto pušu un institūciju kopā aicināšana kopīgai darbībai;

VIDĒĀ SPECIALIZĀCIJA – Vidzeme īpaši koncentrēsies uz viedās specializācijas jomu attīstības veicināšanu, nodrošinot rīcību atbilstību visās prioritātēs.

VIDZEMES REĢIONA EKONOMISKĀ SPECIALIZĀCIJA

Nacionālās specializācijas jomas	Vidzemes viedās specializācijas jomas
Zināšanu ietilpīga bio-ekonomika	Augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi Veselīgas pārtikas un dzērienu ražošana Biomases izmantošana ķīmiskajai pārstrādei un enerģijai
Biomedicīna, medicīnas tehnoloģijas, biofarmācija un biotehnoloģijas	Rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumi
Viedie materiāli, Tehnoloģijas un inženierija	Viedie materiāli
IKT	Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
Viedā enerģija	Rekreācija un ilgtspējīgs tūrisms Kultūras un radošās industrijas Attālinātais darbs un pakalpojumi

Balstoties uz Vidzemes reģiona konkurētspējīgajām priekšrocībām un produkcijas ar augstāku pievienoto vērtību radīšanas potenciālu, līdz 2027. gadam Vidzemei īpaši ir jāattīsta pētniecība un inovācijas vietējā biznesa vajadzībām jomās, kur reģionam ir visaugstākais VIEDĀS SPECIALIZĀCIJAS potenciāls. 2027. gadā šajās jomās reģionā vērojama uzņēmējdarbības attīstība, norit sadarbība starp pētniekiem, uzņēmējiem un izglītības iestādēm.

Reģiona tradicionālajās nozarēs *tiek veicināta augstākas pievienotās vērtības produktu (t.sk. nišas produktu) ražošana un to virzība vietējā, ES un pasaules tirgos*, īpaši augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumu, veselīgas pārtikas un dzērienu, rekreācijas un ilgtspējīga tūrisma jomās.

Ar esošo specializāciju saistītās jomās tiek attīstīta uzņēmējdarbība, t.sk. uz rehabilitācijas un veselības aprūpes pakalpojumiem, biomasas izmantošanu

un viediem materiāliem, bioekonomiku. *Zināšanu ekonomikas nozarēs tiek attīstītas jaunas uzņēmējdarbības jomas*, īpaši informācijas un komunikāciju tehnoloģiju, kultūras un radošo industriju un attālinātā darba un pakalpojumu jomās. Notiek dažādu specializācijas jomu kopīga attīstība un starpindustriju sadarbība, piemēram, produkti un pakalpojumi tiek veidoti sasaistot ar IKT, kultūras un radošajām industrijām u.c.

IZAICINĀJUMI UN VIRZĪTĀJSPĒKI

Vidzemes Attīstības programmas 2021.-2027. gadam pamatā ir izpratne par izaicinājumiem un virzītājspēkiem, kas ietekmēs reģiona attīstību un pārmaiņu procesus nākotnē. Izaicinājumi ir savstarpēji saistīti plašākās tendencēs, kas novērojamas globālā līmenī, bet kuru ietekme novērojama arī reģionālā un vietējā līmenī. 2020. gada sākumā COVID-19 vīrusa izraisītā krīze ātri izplatījās visā pasaulē, ļaujot skaidri saskatīt dažādu procesu un tendenču ciešo saistību, mijiedarbību un to vieglo ievainojamību. Klimata pārmaiņas un ekoloģiskās ilgtspējas krīze aktualizē godīgas un straujas pārejas nepieciešamību, lai glābtu vidi, kurā dzīvojam. Ar demogrāfiskajām izmaiņām saskaramies jau ikdienā; tāpat redzam izmaiņas cilvēku domāšanā un pasaules skatījumā. Esam gatavi arī pārdomāt to kā saimniekojam un uz kādiem pamatiem balstām savu ekonomisko sistēmu.

Lielākais izaicinājums, kas ietekmēs Vidzemes nākotni, ir *reakcija uz ekoloģiskās ilgtspējas krīzi* - klimata pārmaiņas, dabas resursu pārmērīgs patēriņš, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, nevienmērīga resursu pieejamība, atkritumu problēmas u.c.. Nākamie septiņi gadi būs izšķiroši, lai Vidzemes sabiedrība kļūtu ilgtspējīgāka un

labāk spētu pielāgotie apstākļiem, ko rada klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, kas kritiski apdraud reģiona konkurētspējīgās priekšrocības un dzīves kvalitāti.

Potenciālā ietekme uz Vidzemi:

- Klimata pārmaiņu ietekmē pieaug vētru, plūdu un mežu ugunsgrēku riski
- Biežāk novērojami ekstremālāki laika apstākļi
- Iedzīvotāji un uzņēmēji arvien biežāk saskaras ar ierobežotu resursu pieejamību
- Samazinoties bioloģiskajai daudzveidībai kritas vides kvalitāte
- Sabiedrībā pieaug pieprasījums un centieni pāriet uz zemu oglekļa emisiju modeli
- Pieaug pieprasījums pēc jauna veida ilgtspējīgas pārtikas risinājumiem.

Otrs lielākais izaicinājums attiecas uz šo *pārejas procesu taisnīgumu*: kā līdzsvarot straujos pārmaiņu procesus ar nevienlīdzības mazināšanu? Sabiedrība noveco, mainās tās struktūra, pieaug iespēju un viedokļu atšķirības. Tehnoloģiju attīstība, neviendabīgi reģionālie apstākļi, mainīgā darba vide saasina sabiedrības nevienlīdzību un prasa pastāvīgu

jaunu kompetenču un domāšanas veidu attīstību. Svarīgi ir piemēroties pārmaiņām, mazinot esošos nevienlīdzību cēloņus un neradot jaunus. Iedzīvotāju skaita samazināšanās lauku iztukšošanās, pieejamības un sasniedzamības problēmas kritiski ietekmē dzīves kvalitāti reģionā, cilvēkresursu piesaisti un izaugsmes iespējas.

Potenciālā ietekme uz Vidzemi:

- Sabiedrības novecošana, dzimstības samazināšanās palielina pašvaldību konkurenci pēc iedzīvotājiem
- Urbanizācijas un iedzīvotāju koncentrācijas rezultātā pastiprinās grūtības sabalansēt pakalpojumu pieejamību un apdzīvotību
- Pieaug noslodze izglītības, veselības un sociālās aprūpes sistēmām
- Palielinās iedzīvotāju nedrošība par nākotni, iespēju nokļūt līdz pakalpojumiem un tos saņemt
- Dezinformācijas pieaugums
- Izteiktāka sabiedrības noslāņošanās
- Pieaug alternatīvu sociālu kustību / aktīvisma loma
- Pieaug kopienu loma, identitātes un vērtību nozīme sabiedrībā

Trešais lielākais izaicinājums attiecas uz *ekonomiku un tās sistēmu pārveides nepieciešamību*. Arvien asāk saskatāmas esošās ekonomikas sistēmas problēmas, kas veicina nevienlīdzību un negatīvi ietekmē vidi, taču to ir grūti reformēt. Vai Vidzeme spēs pārorientēties no vides izmantošanas uz vides uzlabošanu? Tehnoloģiju straujā attīstība var gan palīdzēt šai procesā, gan radīt papildus izaicinājumus. Kaut arī tehnoloģijas piedāvā jaunus risinājumus, piemēram, enerģijas ražošanai vai efektīvākai resursu izmantošanai, to attīstība arī ievērojami palielinājusi vajadzību pēc tīrākas un efektīvākas enerģijas un resursiem. Tādēļ jāveicina gan tehnoloģiju, gan resursu gudra izmantošana, un tādu tehnoloģiju izvēle, kas neveicina klimata pārmaiņas. Globālo pārmaiņu procesu ietekmi nu jau var novērot arī reģionālā un lokālā mērogā, tie kritiski ietekmē reģiona ekonomikas konkurētspēju, dzīves kvalitāti un izaugsmes iespējas.

Potenciālā ietekme uz Vidzemi:

- Saasinās esošo ekonomisko modeļu negatīvā ietekme uz vidi un dabas daudzveidību
- Palielinās pieprasījums pēc aprites ekonomikas un bioekonomikas risinājumiem
- Tehnoloģiju ietekmē mainās ražošanas un pakalpojumu darbības modeļi
- Palielinās pieprasījums pēc individualizētiem un pēc-pieprasījuma pakalpojumu modeļiem
- Darba tirgū aug pieprasījums pēc darbiniekiem ar daudzveidīgākām kompetencēm
- Palielinās jaunu nodarbinātības modeļu daudzveidība
- Pieaug sadarbības risinājumu nozīme uzņēmējdarbībā - tīkli, klasteri
- Palielinās pieprasījums pēc efektīvākas un tīrākas enerģijas
- Strauju digitalizācijas procesu ietekmē pieaug pieprasījums pēc jauniem risinājumiem un kompetencēm
- Pieaug uzņēmēju, izglītības iestāžu un zinātnisko institūciju sadarbības loma augstākas pievienotās vērtības produktu radīšanai un darba tirgus attīstībai.

VIDZEMES MĒRĶI UN PRIORITĀTES 2027

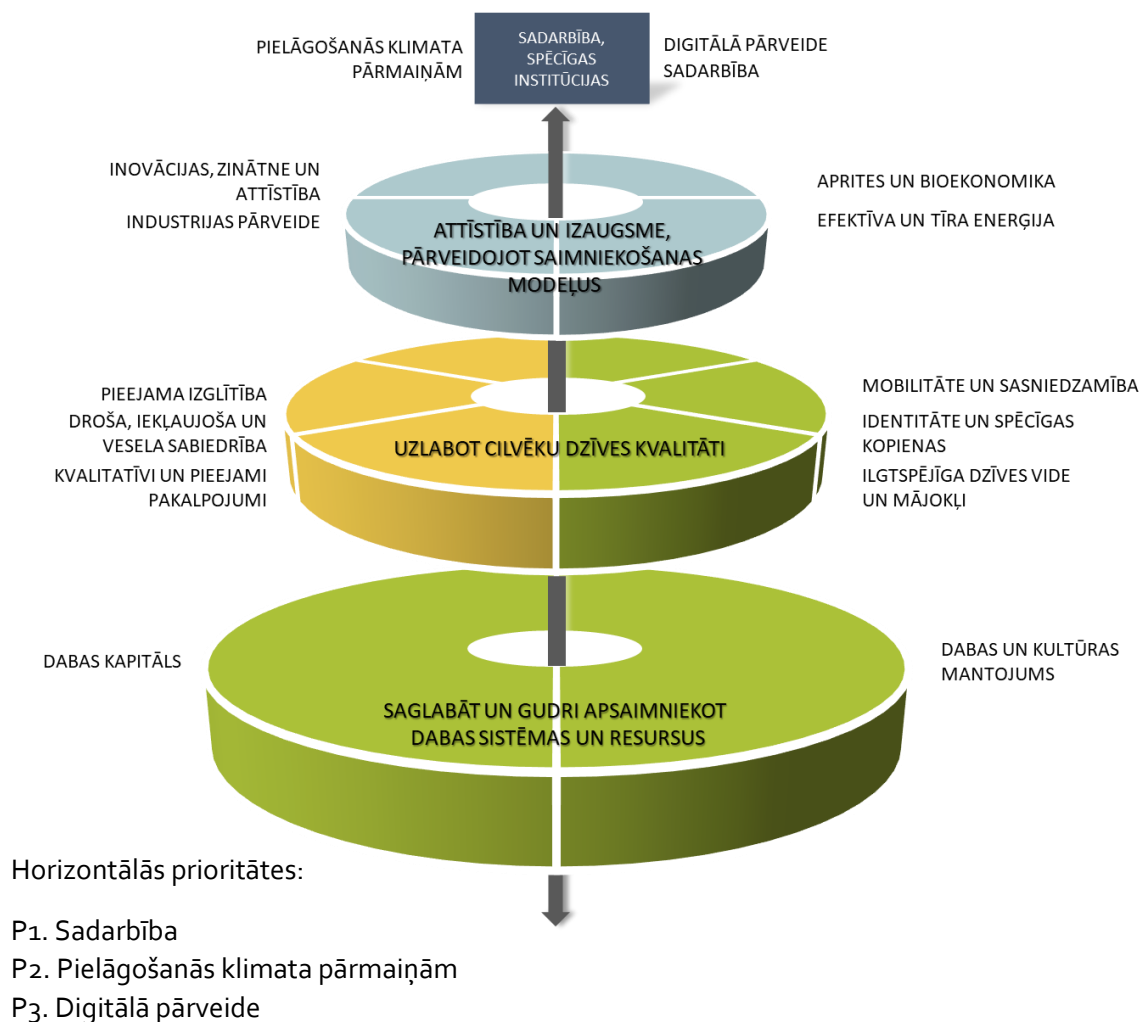
Vidzeme 2027.gadam izvirza četrus vidēja termiņa mērķus:

1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus.
2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti.
3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus.
4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas.

Vidzemes mērķu sasniegšanai ir noteiktas 12 vidēja termiņa tematiskas prioritātes un trīs horizontālas prioritātes.

Vidēja termiņa tematiskās prioritātes:

- C1. Pieejama izglītība
- C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība
- C3. Kvalitatīvi un pieejami pakalpojumi
- T1. Dabas kapitāls
- T2. Dabas un kultūras mantojums
- T3. Mobilitāte un sasniedzamība
- T4. Identitāte un spēcīgas kopienas
- T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi
- E1. Inovācijas, zinātne un attīstība
- E2. Industrijas pārveide
- E3. Aprites un bioekonomika
- E4. Efektīva un tīra enerģija

Vidzemes prioritāšu savstarpējā saistība

Ilgtermiņa prioritātes	IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	IAS2: Sociālā drošība un veselība	IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide	IAS4: Ilgtspējīga ekonomika	IAS5: Sasniedzams reģions	IAS6: Vietu pievilcība
Vidēja termiņa prioritātes						
C1. Pieejama izglītība						
C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība						
C3. Kvalitatīvi un pieejami pakalpojumi						
T1. Dabas kapitāls						
T2. Dabas un kultūras mantojums						
T3. Mobilitāte un sasniedzamība						
T4. Identitāte un spēcīgas kopienas						
T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi						
E1. Inovācijas, zinātne un attīstība						
E2. Industrijas pārveide						
E3. Aprites un bioekonomika						
E4. Efektīva un tīra enerģija						
P1. Sadarbība						
P2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām						
P3. Digitālā pārveide						

Vidzemes mērķu savstarpējā saistība

Mērķi 2030	Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcības spējas un dzīves kvalitāti	Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju	Uzlabot sasniedzamību, pieejamību un pievilcību	Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu	Veidot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīs uz savstarpējās sadarbības, pilsētu specializācijas un papildinātības principiem
Mērķi 2027					
1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus					
2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti					
3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus					
4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas					

VIDZEMES STRATĒGISKĀ MATRICA

Prioritātes 2030	Prioritātes 2027	Mērķi	Rīcību virzieni un uzdevumi
Stratēģiskais virziens: CILVĒKS		Uzlabot reģiona iedzīvotāju rīcībspējas un dzīves kvalitāti	
IAS1: Kvalitatīva, pieejama un daudzpusīga izglītība	C1. Pieejama izglītība	2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Sadarbība izglītības pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā visos izglītības līmeņos</u> <u>2) Izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma atbilstība darba tirgus prasībām, veicinot nodarbinātību:</u> <u>3) Kvalitatīvas un mūsdienīgas izglītības vides attīstība</u> <u>4) Prasmju stiprināšana, lai pielāgotos tehnoloģiju attīstībai</u>
IAS2: Sociālā drošība un veselība	C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība	2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Veselības veicināšana:</u> <u>2) Sabiedrības drošība un civilā aizsardzība:</u> <u>3) Iekļaujošas sabiedrības attīstība</u>
Pārvaldība Sasniedzamība	C3. Kvalitatīvi un pieejami pakalpojumi	2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Starpinstitucionāla un starpnozaru sadarbība, attīstot integrētu pakalpojumu sniegšanu:</u> <u>2) Pierādījumos balstīti efektīvi pakalpojumi (sociālie, veselības, izglītības, tūrisma, kultūras u.c.):</u> <u>3) Pakalpojumu sniedzēju motivācija un novērtējums:</u> <u>4) Pieejami un sasniedzami pakalpojumi.</u> <u>5. Pakalpojumu kvalitātes nodrošināšana:</u> <u>6) Viedo teritoriju attīstība (viedie ciemi, viedās apkaimes ar integrētiem risinājumiem)</u>
Stratēģiskais virziens: TERITORIJA		Uzlabot sasniegāmību, pieejamību un pievilcību Saglabāt un attīstīt Vidzemes savdabīgo kultūrtelpu Veidojot ilgtspējīgu un labi funkcionējošu pilsētu tīklu, kas balstīts uz savstarpējās sadarbības un papildinātības principiem	
IAS4: Ilgtspējīga ekonomika	T1. Dabas kapitāls	1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Bioloģiskās daudzveidības un bioresursu apjomu saglabāšana:</u> <u>2) Dabas resursu aizsardzība un gudra apsaimniekošana:</u> <u>3) Iedzīvotāju iesaiste dabas kapitāla apsaimniekošanā:</u> <u>4) Vides infrastruktūras pārvaldība:</u>
IAS6: Vietu pievilcība	T2. Dabas un kultūras mantojums	1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīga izmantošana un pārvaldība:</u> <u>2) Sadarbība kultūras un dabas mantojuma potenciāla attīstīšanā un jaunu vērtību radīšanā</u>
IAS5: Sasniedzams reģions Sasniedzamība	T3. Mobilitāte un sasniegāmība	2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Videi draudzīga mobilitāte:</u> <u>2) Sasniedzamība un pieejamība:</u> <u>3) Sadarbība mobilitātes un satiksmes infrastruktūras jautājumos</u>
IAS6: Vietu pievilcība	T4. Identitāte un spēcīgas kopienas	2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Sadarbības saišu stiprināšana starp teritorijām, sektoriem, kopienām</u> <u>2) Piederības sajūtas un identitātes veicināšana</u> <u>3) Aktīvas sabiedrības veidošana, kopienu kapacitātes stiprināšana</u> <u>4) Iesaistoša kultūrvide, kultūras vērtību saglabāšana un attīstība</u>

IAS6: Vietu pievilcība	T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi	2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Mājokļu kvalitāte un pieejamība</u> <u>2) Ilgtspējīgas dzīves vides attīstība</u>
Stratēģiskais virziens: EKONOMIKA		Palielināt reģiona ekonomisko konkurētspēju, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi un palielinot ekonomisko ilgtspēju	
IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide Viedā specializācija	E1. Inovācijas, zinātne un attīstība	3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Inovāciju ekosistēmas attīstība:</u> <u>2) Industrijas, zinātnes un izglītības sadarbība</u>
IAS3: Ilgtspējīgas uzņēmējdarbības un inovāciju vide Viedā specializācija	E2. Industrijas pārveide	3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Industrijas pārveide un konkurētspēja</u> <u>2) Uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi</u>
IAS4: Ilgtspējīga ekonomika Viedā specializācija	E3. Aprites un bioekonomika	1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Aprites ekonomikas attīstība:</u> <u>2) Bioekonomikas attīstība:</u> <u>3) Aprites principu ieviešana atkritumu apsaimniekošanā</u>
IAS4: Ilgtspējīga ekonomika	E4. Efektīva un tīra enerģija	1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	<u>1) Energoaplānošanas stiprināšana</u> <u>2) Energoefektivitāte</u> <u>3) Atjaunojamās enerģijas pielietojuma veicināšana</u>
Stratēģiskais virziens: PĀRVALDĪBA			
Pārvaldība	P1. Sadarbība	1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus 2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti 3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas	1) Tematiskas / starpnozaru sadarbības veicināšana 2) Pilsētu - lauku funkcionālās sadarbības veicināšana 3) Teritoriālas sadarbības veicināšana vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī. 4) Sabiedrības līdzdalības veicināšana: 5) Institūciju pārvaldības kapacitātes stiprināšana 6) Reģionālas ietekmes UIM (MEL) sistēmas izveide
	P2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām		1) Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām (OP) 2) Pārejas uz klimatneitralitāti radīto seku mazināšana visvairāk skartajos reģionos (JTF)
	P3. Digitālā pārveide		1) Sadarbība digitālās pārejas veicināšanā pašvaldībās 2) Digitalizācijas priekšrocību veicināšanā uzņēmējdarbības attīstībai 3) Veicināt digitālo pāreju un pielāgošanos tehnoloģijām sabiedrībā, īpaši mazāk pasargātās mērķa grupās 4) Sadarbība digitālo savienojumu uzlabošanā

MĒRĶI, PRIORITĀTES, RĪCĪBAS

Mērķis 1. Saglabāt un gudri apsaimniekot dabas sistēmas un resursus

Kādēļ tas ir svarīgi?

Dabas sistēmas un resursi ir kritiski svarīgi Vidzemes reģiona pastāvēšanai un izaugsmei. Klimata pārmaiņas, dabas resursu pārmērīgs patēriņš, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās, nevienmērīga resursu pieejamība apdraud reģiona konkurētspējīgās priekšrocības un dzīves kvalitāti. Dabas un kultūras mantojums veido Vidzemes reģiona iedzīvotāju identitātes pamatu, uz kā rodas jaunas vērtības un kas veido kvalitatīvu dzīves vidi. Dabas resursu zudums, un klimata pārmaiņas ir savstarpēji saistītas problēmas un tās jārisina kopā, kopīgi veidojot izpratni, saprotot pieņemot izmaiņas un meklējot kopīgus risinājumus. Vidzemes reģionā jau šobrīd šiem jautājumiem tiek pievērsta uzmanība, tomēr lai mazinātu nākotnes ekoloģiskās problēmas, ir nepieciešamas vēl nopietnākas, sistēmiskas izmaiņas. Tas nozīmē, piemēram, ekonomikas izaugsmes pārorientāciju, to vairs nebalstot uz dabas resursu pārtēriņu. Vienlaikus, jāstiprina piemērošanās spēja, lai vēl vairāk ierobežotu procesu negatīvo ietekmi. Papildus institūciju

sadarbības risinājumiem ir nepieciešams lielāks atbalsts arī no sabiedrības, lai ierobežotu kaitīgos ieradumus un nostiprinātu attīstību. Ilgtspējīgu risinājumu izstrāde un resursu efektīva izmantošana uzlabos Vidzemes konkurētspēju, pielāgošanās spējas un atveseļošanās spējas. Nākamie septiņi gadi būs izšķiroši, lai Vidzemes sabiedrība kļūtu ilgtspējīgāka un izturīgāka, un, lai pielāgotos pārmaiņām, ko rada klimata pārmaiņas un bioloģiskās daudzveidības samazināšanās.

Ko Vidzeme darīs?

Uz šī mērķa sasniegšanu vērstas vairākas Vidzemes prioritātes:

T1. Dabas kapitāls

Lai aizsargātu **dabas kapitālu**, Vidzeme:

1) ģipāšu uzmanību vērsīs bioloģiskās daudzveidības un bioresursu apjomu saglabāšanai.

Piemēram, testējot nozīmīgu dabas teritoriju izmantošanas ilgtspējīgus risinājumus;

uzkrājot, apmainoties un izmantojot kvalitatīvus datus un informāciju par dabas kapitālu.

2) aizsargās un gudri apsaimniekos dabas resursus.

Piemēram, izstrādājot un integrējot ainavās ilgtspējīgus risinājumus, veicinot mežu un purvu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, veicinot ilgtspējīgas lauksaimniecības attīstību.

3) iesaistīs iedzīvotājus dabas kapitāla apsaimniekošanā.

Piemēram, izglītojot speciālistus, pašvaldību darbiniekus, uzņēmējus, skolotājus un skolēnus, un iedzīvotājus par dabas kapitāla izmantošanu, iesaistot un spēcīnot vietējās kopienas.

4) pārvaldīs vides infrastruktūru.

Piemēram, attīstot zaļo publisko infrastruktūru, ģipāši pilsētvidē, veicinot ilgtspējīgu ūdenssaimniecību.

T2. Dabas un kultūras mantojums

Lai aizsargātu un apsaimniekotu [dabas un kultūras mantojumu](#) Vidzeme:

1) Stiprinās kultūras un dabas mantojuma ilgtspējīgu izmantošanu un pārvaldību.

Piemēram, veicinot sadarbību kultūras un dabas mantojuma saglabāšanā, uzturēšanā un apsaimniekošanā, koordinēs ainavu pārvaldību, t.sk. ainavu telpas apzināšanu, kartēšanu, vienotu novērtējumu un tematisko plānošanu, izglītus specialistus, pašvaldību darbiniekus, uzņēmējus un iedzīvotājus par dabas kapitāla izmantošanu kultūras un dabas mantojuma saglabāšanu un pārvaldību, ilgtspējīga tūrisma attīstību un pārveidi.

2) attīstīs sadarbību kultūras un dabas mantojuma potenciāla attīstīšanā un jaunu vērtību radīšanā.

Piemēram, veicinot sadarbību jaunu pieeju un produktu (t.sk. tūrisma) attīstībā, veicinās profesionālās mākslas pieejamību, attīstīs un kultivēs kopienu mākslu, veicinās kultūras un radošās industrijas un norises.

Mērķis 2. Uzlabot cilvēku dzīves kvalitāti

Kādēļ tas ir svarīgi?

Vidzemes iedzīvotāji ir otrs vissvarīgākais resurss, no kā atkarīga reģiona pastāvēšana un izaugsme. Straujie pārmaiņu procesi saasina sabiedrības noslāņošanās un nevienlīdzības riskus. Iedzīvotāju skaita samazināšanās, novecošana, lauku iztukšošanās saasina neviendabīgas reģiona apdzīvotības attīstību. Samazināta iedzīvotāju blīvuma apstākļos dzīves kvalitātes nodrošināšanai Vidzemes iedzīvotājiem ļoti svarīgas ir mobilitātes un sasniedzamības iespējas. Tehnoloģiju attīstība prasa pastāvīgu jaunu kompetenču un domāšanas veidu attīstību. Drošība, pakalpojumu kvalitāte un sasniedzamība, mājokļu pieejamība un spēcīgas kopienas ir faktori, kas kritiski ietekmē dzīves kvalitāti reģionā, ietekmē talantu piesaisti un esošo noturēšanu. Sadarbībā balstīti risinājumi, kas vērsti uz dzīves kvalitātes un labjūtas uzlabošanu gan lauku, gan pilsētu iedzīvotājiem ir priekšnoteikumi cilvēku piesaistei un reģiona izaugsmei.

Ko Vidzeme darīs?

Uz šī mērķa sasniegšanu vērstas vairākas Vidzemes prioritātes:

C1. Pieejama izglītība

Lai nodrošinātu **pieejamu izglītību** Vidzeme:

1) Īstenos dažādus sadarbības risinājumus izglītības pieejamības un kvalitātes nodrošināšanai visos izglītības līmeņos.

Piemēram, sadarbojoties starp pašvaldībām skolu tīkla plānošanā, tai skaitā plānojot ar skolu centralizāciju saistītas infrastruktūras izveidi (piemēram, dienesta viesnīcas); veicinot izglītības kvalitāti uzlabojošu rīcību īstenošanu; veicot profesionālās izglītības skolu koordināciju reģiona mērogā.

2) Veicinās izglītības, prasmju un mūžizglītības piedāvājuma atbilstību darba tirgus prasībām, tādējādi veicinot arī nodarbinātību.

Piemēram, attīstot digitālo un jauno tehnoloģiju prasmes dažādām sabiedrības grupām; veicinot strādājošo apmācības

kvalifikācijas paaugstināšanai /pārkvalifikācijai uzņēmumos un nozaru organizācijās; sadarbojoties attīstīs nozaru prasmju fondu reģionā; Sadarbosies dažādu sabiedrības grupu nodarbinātības veicināšanā, t.sk. karjeras attīstības atbalsta attīstībā.

3) Veicinās kvalitatīvas un mūsdienīgas izglītības vides attīstību

Piemēram, attīstot un pilnveidojot izglītības infrastruktūru, ieviešot mūsdienīgus risinājumus mācību procesa nodrošināšanai, t.sk. sakārtojot skolu tīklu.

4) Stiprinās sabiedrības prasmes, lai pielāgotos tehnoloģiju attīstībai.

Piemēram, īstenojot mūžizglītības iniciatīvas.

C2. Droša, iekļaujoša un vesela sabiedrība

Lai veicinātu **drošas, iekļaujošas un veselas sabiedrības** veidošanos Vidzeme:

1) Sadarbosies sabiedrības veselības veicināšanā.

Piemēram, veicinot veselīgus ieradumus darba/dzīves balansa nodrošināšanai un sirds un asinsvadu slimību novēršanai; attīstot veselību veicinošas aktivitātes pašvaldībās, atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām; izstrādājot un īstenojot reģionālu veselības veicināšanas stratēģiju.

2) Koordinēs ar sabiedrības drošību saistītas iniciatīvas.

Piemēram, izstrādājot un īstenojot civilās aizsardzības reģionālo plānu; nodrošinot komunikāciju ārkārtas situācijās; stiprinot institūcijas vairos sabiedrības uzticēšanos;

3) Veicinās iekļaujošas sabiedrības veidošanos.

Piemēram, attīstot dažādu paaudžu sadarbību veicinošas iniciatīvas

C3. Kvalitatīvi un pieejami pakalpojumi

Lai panāktu **kvalitatīvus un pieejamus pakalpojumus** Vidzeme:

1) Veicinās starpinstitucionālu un starpnozaru sadarbību, attīstot integrētu pakalpojumu sniegšanu.

Piemēram, veicinot sadarbību un informācijas apmaiņu starp institūcijām, attīstot integrētus, multidisciplinārus pakalpojumus dažādām mērķa grupām.

2) Veicinās pierādījumos balstītu efektīvu pakalpojumu attīstību.

Piemēram, veidojot esošo sociālo, veselības, izglītības, tūrisma, kultūras u.c. pakalpojumu efektivitātes, uzraudzības un ietekmes izvērtēšanas sistēmu; attīstīs birokrātiskā sloga mazināšanas iniciatīvas pakalpojumu saņemšanā; veicinās jaunu, pierādījumos balstītu pakalpojumu attīstību.

3) Novērtēs un motivēs pakalpojumu sniedzējus.

Piemēram, attīstot sociālā darba speciālistu un veselības aprūpes speciālistu motivācijas un atbalsta sniegšanas sistēmu; sadarbojoties veicinās izlīdzinātas pieejas izstrādi sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības finansēšanai reģiona mērogā; veicinās ar speciālistu izglītību un atbalstu saistītas iniciatīvas, t.sk. pašvaldību sadarbību ar augstākās izglītības iestādēm; esošo darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanu.

4) Veicinās pakalpojumu pieejamību un sasniedzamību.

Piemēram, primāri nodrošinot pamatvajadzību pakalpojumu (veselība, izglītība) pieejamību un sasniedzamību, īpaši mazāk aizsargātām iedzīvotāju grupām; veicinot vienotas klientu centru pieejas attīstību gan jaunajos, gan esošajos centros; veicinot elektronisku pakalpojumu pieejamību visā reģionā.

5. Nodrošinās pakalpojumu kvalitāti.

Piemēram, veicinot lietotājam ērti un viegli saprotamu elektronisko/digitālo pakalpojumu pieejamību un to dizainu; nodrošinot aktuālas informācijas pieejamību; stiprinot pakalpojumu drošību, standartizāciju, vienota kvalitātes līmeņa nodrošināšanu visā reģionā.

6) Veicinās viedo teritoriju attīstību (viedie ciemi, viedās apkaimes ar integrētiem risinājumiem).

T3. Mobilitāte un sasniedzamība

Lai veicinātu iedzīvotāju **mobilitāti un sasniedzamību** Vidzeme:

1) Attīstīs videi draudzīgas mobilitātes risinājumus.

Piemēram, attīstot uz pieprasījumu orientētus sabiedriskā transporta risinājumus,

velomobilitātes un mikromobilitātes, multimodalitātes un elektromobilitātes risinājumus. Attīstot gājējiem un velosatiksmei pieejamu drošu un ērtu satiksmes infrastruktūru. Veicinot videi draudzīgu, energoefektīvu un inovatīvu transporta veidu attīstību.

2) Sadarbojoties veicinās reģiona iekšējo un ārējo sasniedzamību un pieejamību.

Piemēram, sadarbojoties iekšējās / vietējās pieejamības veicināšanā, veicinot ārējo sasniedzamību ar Rail Baltica, attīstot pārrobežu savienojumus, uzlabojot satiksmes drošību, attīstot ūdens transportu;

3) Sadarbosies mobilitātes un satiksmes infrastruktūras pārvaldības jautājumos.

Piemēram, uzlabojot transporta infrastruktūras savienojumus, kas nodrošina iedzīvotāju pieejamību pamatpakalpojumiem, sociālajām un ekonomiskajām aktivitātēm, plānojot uz iedzīvotāju vajadzībām balstītu pieejamu un kvalitatīvu sabiedriskā transporta sistēmu. Uzlabojot transporta infrastruktūras savienojumus, kas nodrošina uzņēmējdarbības attīstībai un konkurētspējai nepieciešamos nosacījumus - autoceļu kvalitāti, to sasaisti ar industriālajām teritorijām un dzelzceļa pārkraušanas stacijām. Veicot satiksmes dalībnieku izglītošanu un informēšanu.

Uzlabojot gan fizisko (ceļus) gan digitālo satiksmes infrastruktūru (saraksti, maršrutēšana, mob. koplietošanas pakalpojumu pieejamība, biļešu iegāde internetā, uzlādes vietas, utt.).

T4. Identitāte un spēcīgas kopienas

Lai stiprinātu **vietējo un reģionālo identitāti un veicinātu stipru kopienu veidošanos**
Vidzeme:

1) Veicinās sadarbības saišu stiprināšanu starp teritorijām, sektoriem, kopienām.

Piemēram, veicinot pašpalīdzības iniciatīvas nevienlīdzības mazināšanai; veicinot sadarbību starppašvaldību griezumā starp NVO, uzņēmējiem, amatierkolektīviem u.c.; veicinās atbalsta mehānismu izveidi un darbību kopienu iniciatīvu īstenošanai.

2) Veicinās piederības sajūtas un identitātes stiprināšanas iniciatīvas.

3) Līdzdarbosies aktīvas sabiedrības veidošanā, kopienu kapacitātes stiprināšanā.

4) Veicinās iesaistošas kultūrvides attīstību, kultūras vērtību saglabāšanu un attīstību.

T5. Ilgtspējīga dzīves vide un mājokļi

Lai uzlabotu **dzīves vidi un mājokļu pieejamību** Vidzeme:

1) Sadarbosies mājokļu kvalitātes un pieejamības veicināšanā gan pilsētās, gan laukos.

Piemēram, veicinot mājokļu iegādes un hipotēku pieejamību visā reģiona teritorijā (ne tikai centros); koordinēs ilgtspējīgu, zemu ekspluatācijas un būvniecības izmaksu mājokļu attīstību; veicinās otrās / alternatīvās dzīves vietas piedāvājuma attīstību; sadarbosies, veidojot risinājumus mājokļu pieejamības uzlabošanā visā reģiona teritorijā.

2) Īsteno iniciatīvas, kas vērstas uz dzīves vides un publiskās ārtelpas uzlabošanu un attīstību.

Piemēram, attīstot un uzlabojot pilsētvides infrastruktūru. Attīstot publiskās ārtelpas rekreācijas vietas, t.sk. tūrisma attīstībai

Mērķis 3. Veicināt attīstību un izaugsmi, pārveidojot saimniekošanas modeļus.

Kādēļ tas ir svarīgi?

Globālie pārmaiņu procesi izraisa nepieciešamību mazināt reģiona ekonomikas ievainojamību padarot to gudrāku, ilgtspējīgāku un konkurētspējīgāku. Klimata pārmaiņas, dabas daudzveidības samazināšanās kritiski ietekmē reģiona ekonomikas konkurētspēju, dzīves kvalitāti un izaugsmes iespējas. Dominējošās ekonomikas sistēmas veicina nevienlīdzību un negatīvi ietekmē vidi, tādēļ nepieciešama industrijas pārveide par labu vides un resursu saglabāšanai. Tehnoloģiju straujā attīstība var gan palīdzēt šai procesā, gan radīt papildus izaicinājumus. Kaut arī tehnoloģijas piedāvā jaunus risinājumus, piemēram, enerģijas ražošanai vai efektīvākai resursu izmantošanai, to attīstība arī ievērojami palielinājusi vajadzību pēc tīrākas un efektīvākas enerģijas un resursiem. Prioritāra ir sadarbības veicināšana starp uzņēmējiem, zinātniskajām institūcijām un izglītības iestādēm, inovāciju spēju stiprināšana un zināšanu pārnese, veicinot gan tehnoloģiju, gan resursu gudru izmantošanu ražojot un virzot tirgū augstākas pievienotas vērtības produktus.

Ko Vidzeme darīs?

Uz šī mērķa sasniegšanu vērstas vairākas Vidzemes prioritātes:

E1. Inovācijas, zinātne un attīstība

Lai veicinātu **inovācijas, zinātne un attīstību** Vidzeme:

1) attīstīs inovāciju ekosistēmu.

Piemēram, nodrošinot reģionālās zināšanu un inovāciju platformas darbību un kapacitāti; stratēģiski pozicionēs reģiona inovācijas, zinātne, investīcijas un industrijas; stratēģiski attīstīs klasterus un tematisko tīklojumu, t.sk. internacionāli; veicinās viegli pieejamus elastīgus atbalsta instrumentus inovāciju attīstībai; cels reģionālo AI iestāžu un pētniecisko institūciju kapacitāti un starptautisko konkurētspēju; veidojot nacionāla mēroga bioekonomikas inovāciju ekosistēmu.

2) Veicinās industrijas, zinātnes un izglītības sadarbību.

Piemēram, veicinās pētniecības un attīstības infrastruktūras pieejamību, zināšanu un ekspertīzes pieejamību reģionā, jaunu

tehnoloģiju un produktu izstrādi, inovācijas uzņēmumos; veicinās inovāciju pieprasījuma veidošanos (inovatīvie iepirkumi).

E2. Industrijas pārveide

Lai veicinātu reģiona **industriju pārveidi** Vidzeme:

1) Veicinās industrijas pārveidi un konkurētspēju.

Piemēram, veicinot prasmju un izglītības piedāvājuma atbilstību industrijas vajadzībām; veicinot industrijas pielāgošanos pārmaiņām, t.sk. biznesa modeļu maiņu; paaugstinot konkurētspēju (ar mērķi panākt augstu PV); atbalstot modernizāciju un digitalizāciju; veicinās ilgtspējīgos risinājumus balstītu industriālo teritoriju attīstību reģionā.

2) Īstenos uzņēmējdarbības atbalsta pasākumus.

Piemēram, veicinās jaunu uzņēmējdarbības veidu attīstību reģionā (straujas izaugsmes uzņēmumu, jaunuzņēmumu, sociālās uzņēmējdarbības, darījumu tūrisma, radošo industriju u.c. attīstību); veicinās atbalsta

instrumentu piesaisti un pieejamību; stiprinās uzņēmējdarbības atbalsta sistēmu.

E3. Aprites un bioekonomika

Lai veicinātu **aprites un bioekonomikas attīstību** Vidzeme:

1) attīstīs aprites ekonomiku reģionā.

Piemēram, veicinot biznesu sadarbību; veicinot nepieciešamo zināšanu radīšanu un apmaiņu, attīstot aprites sistēmas (energoefektivitātē, transportā, datu izmantošanā u.c.).

2) attīstīs bioekonomiku.

Piemēram, popularizējot Vidzemi kā bioekonomikas investīcijām pievilcīgu reģionu, aktualizējot bioekonomikas datu, zināšanu, prasmju un tehnoloģiju ieguvu un apmaiņu, veidojot vietējos dabas resursos balstītu pārtikas nodrošinājuma sistēmu, t.sk. veicinot īso pārtikas ķēžu veidošanu; rosinot inovācijas un jaunu produktu radīšanu; izmantojot zilās bioekonomikas potenciālu.

3) sadarbībā ieviesīs aprites ekonomikas principus atkritumu apsaimniekošanā.

Piemēram, veicinot atkritumu apjoma samazināšanu; veicinot atkritumu pārstrādi un atkārtotu izmantošanu jaunu produktu

radīšanai; veicinot pārvaldības un izglītošanas iniciatīvas.

E4. Efektīva un tīra enerģija

Lai padarītu **enerģiju efektīvāku un tīrāku** Vidzeme

1) stiprinās energoplānošanu.

Piemēram, attīstot reģionālo enerģijas informācijas sistēmu; paaugstinot enerģijas plānošanas institucionālo kapacitāti visos līmeņos.

2) veicinās energoefektivitāti.

Piemēram, veidojot energoefektivitātes zināšanu centru, veicinot energoefektīvu risinājumu ieviešanu būvniecībā, uzņēmējdarbībā, publiskajās, daudzdzīvokļu un individuālajās dzīvojamās ēkās.

3) veicinās atjaunojamās enerģijas pielietojumu.

Piemēram, veidojot un ieviešot jaunus atjaunojamās enerģijas izmantošanas modeļus un sistēmas; veidojot enerģijas kopienas.

Mērķis 4. Veicināt sadarbību un stipras institūcijas

Kādēļ tas ir svarīgi?

Izaicinājumi, ar kuriem Vidzeme saskarsies nākošajos septiņos gados ir sarežģīti, atkarīgi viena no otra un savstarpēji saistīti. Jauni izaicinājumi prasa jaunas pieejas reģiona nākotnes redzējuma īstenošanai. Tādēļ Vidzeme ir noteikusi trīs horizontālas prioritātes, kas palīdz nodrošināt saskaņotību starp virzieniem un prioritātēm, lai centieni, kuru mērķis ir, piemēram, mobilitātes problēmu risināšana, neradītu nevajadzīgu ietekmi uz vidi vai klimatu.

Cieša sadarbība starp dažādiem sektoriem/nozarēm, sadarbība, kas balstīta uz vienotu funkciju īstenošanu dažādās teritorijās, pilsētu un lauku sadarbības veicināšana, teritoriālu partnerību veidošana, kopēju zināšanu bāzes veidošana, kopīgu projektu īstenošana un darbību koordinācija, piemēram reemigrācijas jautājumos u.c. ir priekšnosacījumi Vidzemes kopīgo mērķu sasniegšanai. Institūciju spēja sadarboties, darīt to efektīvi, tiek ties pēc uzlabojumiem, lēmumos balstīties uz pierādījumiem, orientēties uz klientu vajadzībām, būt pieejamām un uzticamām ir ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumi.

Klimata pārmaiņas un to sekas arvien pamanāmāk ietekmēs visu sabiedrību. Ikviens ir līdzatbildīgs par šīm izmaiņām dēļ saviem patēriņa paradumiem, kas veicina CO₂ un citu siltumnīcefekta gāzu emisijas, patērē lielu daudzumu enerģijas un dabas resursus, kas ir izšķiroši reģiona attīstībai.

Digitalizācija ir globāls virzītājspēks, kas strauji maina mūsu ieradumus, darbu, izglītību un sadzīvi. Digitalizācija rada jaunas iespējas iedzīvotājiem, uzņēmumiem, valsts un pašvaldību iestādēm, taču tā prasa arī jaunas kompetences, izmaina pierastos darba apstākļus un rada jaunus riskus saistībā ar drošību un privātumu. Prioritāra ir vienota pieeja starpsektorāliem risinājumiem digitālās pārejas veicināšanā visās sabiedrības grupās un līmeņos.

Ko Vidzeme darīs?

Uz šī mērķa sasniegšanu vērstas vairākas Vidzemes prioritātes:

P1. Sadarbība

Lai nodrošinātu **sadarbību** un koordinētu un pārdomātu mērķu sasniegšanu Vidzemē:

1) veicinās tematisku / starpnozaru sadarbību starp reģiona pašvaldībām, nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa iestādēm un organizācijām, citiem reģioniem.

Piemēram, attīstot krīzes pārvaldības mehānismus.

2) veicinās pilsētu un lauku funkcionālo sadarbību.

3) veicinās teritoriālo sadarbību vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmenī.

4) veicinās sabiedrības līdzdalības procesus reģionā.

Piemēram, koordinējot sabiedrības līdzdalības procesus vietējā, novadu un reģionālā līmenī; veicinot dažādu līdzdalības risinājumu attīstību vietējā un novadu līmenī, t.sk. attīstot plānošanas šūniņas; veicinot sabiedrības iesaisti pakalpojumu pieejamības nodrošināšanā; veicinot sabiedrības līdzdalību viedo teritoriju attīstībā.

5) stiprinās institūciju pārvaldības kapacitāti.

6) izveidos reģionālu ietekmes uzraudzības, izvērtēšanas un mācīšanās (UIM) sistēmu.

P2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Lai veicinātu koordinētu starpsektoru pieeju [pielāgošanās klimata pārmaiņu procesiem](#) Vidzemē:

1) īsteno sadarbības risinājumus, kas vērsti uz pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām (OP).

Piemēram, attīstot preventīvos pasākumus plūdu riska mazināšanai, monitoringa sistēmu pilnveidošana klimata pārmaiņu seku uzraudzībai un novērtēšanai, izstrādājot klimata pārmaiņu pielāgošanās stratēģijas.

2) koordinēs iniciatīvas, kas vērstas uz pārejas uz klimatneitrālīti radīto seku mazināšanu visvairāk skartajos reģionos (JTF).

P3. Digitālā pārveide

Lai veicinātu vienotu starpsektoru pieeju [digitālās pārejas](#) procesiem Vidzemē:

1) veicinās sadarbību digitālās pārejas veicināšanā pašvaldībās.

2) veicinās digitalizācijas priekšrocības uzņēmējdarbības attīstībai.

3) veicinās digitālo pāreju un pielāgošanos tehnoloģiju attīstībai sabiedrībā, īpaši mazāk pasargātās mērķa grupās.

4) sadarbojoties uzlabos digitālo savienojumu kvalitāti.

TERITORIĀLIE RISINĀJUMI

Lai sasniegtu Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2030, Nacionāla attīstības plāna 2021-2027, Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027. un VPR IAS 2030 mērķus un uzstādījumus, VPR AP ir definēti teritoriālie risinājumi. VPR AP2027 mērķi, prioritātes, rīcības virzieni un to sasniegšanai izvirzītie uzdevumi kopumā ir virzīti uz integrētu un ilgtspējīgu attīstību visā Vidzemē. Specifiski teritoriālie risinājumi noteikti [nacionālajām interešu telpām](#):

- 1) Rīgas metropoles areāls;
  - 2) Austrumu pierobeža;
  - 3) lauku attīstības telpa,
  - 4) pilsētu funkcionālās teritorijas.
- un [reģiona interešu telpām](#)

- 1) Dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un vietas, ainaviski vērtīgās teritorijas t.sk. Vidzemes augstiene;
- 2) Pierobežas teritorijas
- 3) Vidzemes trijstūris;
- 4) VIA Hanseatica un Vidzemes šosejas attīstības teritorijas.

Rīgas metropoles areāls

Lai risinātu Rīgas metropoles areāla attīstības jautājumus, iekšējās un ārējās sadarbības nostiprināšanai Rīgas plānošanas reģions ir izstrādājis "Rīcības plānu Rīgas metropoles areāla attīstībai", kas ietver arī daļu no Vidzemes un iekļaujas Rīgas metropoles tiešās funkcionālās ietekmes areālā.

Vidzemē šajās teritorijās īpaši atbalstāmas darbības, kas saistītas ar:

- 1) [Apdzīvoto vietu funkcionalitātes](#) uzlabošanu sasaistē ar apkārtējām teritorijām, apdzīvojamā–mobilitātes–publisko pakalpojumu pieejamības sasaiste;
- 2) [Publisko pakalpojumu](#) pieejamības nodrošināšana – stiprinot vietējas nozīmes pakalpojumu sniegšanas centrus, balstoties uz kompleksu plānojumu atbilstoši faktiskajam apdzīvojumam un pakalpojumu pieejamībai.
- 3) [ātra un efektīva sasniedzamība](#), transporta veidu dažādošana, kompleksu satiksmes mezglu/mobilitātes punktu attīstība, transports pēc pieprasījuma koncepta attīstība, blīvi apdzīvotu vietu autotransportam paredzētās infrastruktūras sasaiste ar valsts un reģionālas nozīmes

autoceļiem, uzlabojot transporta plūsmu un satiksmes drošību.

4) starptautiskās [konkurētspējas stiprināšanai](#) un atpazīstamības nodrošināšanai - Kompleksa tūrisma piedāvājuma veidošana, infrastruktūras attīstīšana, starptautiski nozīmīgu sporta un kultūras dzīves notikumu veicināšana, savstarpēja sasaiste un efektīva sasniedzamība no galvenajām Rīgas metropoles areāla pilsētām.

Austrumu pierobeža

- 1) Efektīva [pierobežas ekonomiskā potenciāla](#) izmantošana, stiprinot sadarbības saišu veidošanu gan ar kaimiņvalstīm, gan starp pierobežas pilsētām, apdzīvotajām vietām, lauku teritorijām, t.sk. kopējo pierobežas stratēģiju izstrāde.
- 2) Pierobežu teritoriju ekonomiskās dzīves un [mobilitātes stiprināšana](#), uzlabojot pieeju ceļiem, kas ved uz attīstības centriem.
- 3) pierobežas teritoriju [sasniedzamības uzlabošana](#), attīstot transporta koridorus, efektīvizējot kravu un pasažieru pārvadājumus, uzlabojot darbaspēka mobilitāti.
- 4) neformālo saikņu pilnveidošana, sabiedrībā balstītu iniciatīvu un kopīgu pasākumu

īstenošana. [Kopienų attīstība](#) un vietējās identitātes stiprināšana.

5) ES ārējās robežas [infrastruktūras attīstība](#) uz Latvijas - Krievijas robežas (Pededze-Bruņiševa, Vientuļu robežpunkts);

6) transporta un loģistikas pakalpojumu telpas plānošana un izveide [Pededze-Bruņiševa pie Latvijas/Krievijas robežas](#);

7) Droša un pieejama [mediju telpa](#) pierobežā.

Lauku attīstības telpa

1) [Ekonomikas dažādošana](#) laukos, lai saglabātu lauku nodarbinātību, apdzīvotību un mazinātu emigrāciju, īstenojot mijiedarbību un sadarbību ar attīstības centriem.

2) [Bioresursu izmantošana](#) starpnozaru partnerībās kvalitatīvu, eksportspējīgu, augstas pievienotās vērtības produktu ražošanā.

3) Iedzīvotāju [kopienų un pilsoniskās līdzdalības stiprināšana lauku attīstības procesos](#), lai saglabātu gan mazo pilsētu, gan lauku apdzīvotību un veicinātu dzīves līmeņa paaugstināšanos, lai palielinātu iesaisti sabiedrībai būtisku procesu virzībā, veicinātu pilsonisko ieinteresētību un līdzdalību, sekmētu savstarpējā atbalsta iniciatīvas.

4) [Mazo pilsētu un lauku apdzīvoto vietu attīstība](#), kļūstot par lokālajiem ekonomiskās, sociālās un kultūras dzīves atbalsta centriem, kas savstarpēji sadarbojas, izmantojot katras

vietas potenciālu un [sekmējot pakalpojumu pieejamību lauku iedzīvotājiem](#).

5) [pilsētu un lauku teritoriju savstarpējā sadarbība](#) un mijiedarbība darba vietu nodrošināšanā un pakalpojumu sniegšanā, veicinot gan uzņēmējdarbības aktivitāti, gan kvalitatīvu dzīves apstākļu radīšanu laukos, stiprinot katras teritorijas īpašo priekšrocību izmantošanu, nodrošinot darba vietu pieejamību un sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, kā arī attīstot savstarpēji savienojošu transporta infrastruktūru.

6) [Mobilitātes iespēju uzlabošanu](#), attīstot kvalitatīvu un savstarpēji savienojošu transporta infrastruktūru

7) [Attālinātā darba un IKT attīstība](#), it sevišķi attālākajās reģiona vietās un pierobežā, kas ļauj apvienot dzīvi laukos ar augsti kvalificētu darbu, tādējādi vairojot iedzīvotāju iespējas brīvi izvēlēties dzīvesvietu un, ceļot to dzīves kvalitāti, kā arī mazinot reģionālās attīstības atšķirības. [Viedo ciemu attīstība](#).

8) Lauku [tradicionālā dzīves](#) veida, lauku viensētu attīstība, lauku [kultūrvides](#) saglabāšanas pasākumi, uz cilvēciskām vērtībām balstīts dzīvesveids.

9) Vidzemes [lauku ainavas](#) un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana;

10) [Lauku tūrisma](#) kā alternatīva uzņēmējdarbības veida attīstība

10) [Dabai draudzīgu tehnoloģiju izmantošana](#) uzņēmējdarbībā;

11) [Sadarbības stiprināšana](#) visās jomās, atbalsta pasākumi vietējiem ražotājiem, īsās piegāžu ķēdes.

12) [Vietējās rīcības grupas](#), kā būtisks atbalsts kopienų resursu apmaiņas ekonomikas iniciatīvām, lauku attīstības veicināšanai.

Pilsētu funkcionālās teritorijas

1) [Attīstības centru \(pilsētu\)](#) potenciāla izmantošana, veidojot spēcīgus uzņēmējdarbības centrus un [integrētas industriālās teritorijas](#) Attīstības centru funkcionālo tīklu veidošana, vienojoties par resursu efektīvu izmantošanu, kas balstīta uz papildinātības un sadarbības principiem, sadarbība (tīklošanās) starp uzņēmumiem, t. sk. pašvaldību kapitālsabiedrībām.

2) [Iedzīvotāju kopienų stiprināšana](#), lai saglabātu gan pilsētu, gan lauku apdzīvotību un veicinātu dzīves līmeņa paaugstināšanos, lai palielinātu iesaisti sabiedrībai būtisku procesu virzībā, atbalstītu pilsonisko ieinteresētību un līdzdalību, sekmētu savstarpējā atbalsta iniciatīvas sadarbība sociālo pakalpojumu sniegšanā, tīkli starp kopienām;

3) [Pārvaldība](#), reģionālo un starppašvaldību partnerību veidošana, vienotas politikas un attīstības stratēģijas;

4) **kopīgu projektu realizēšana** (pakalpojumu pieejamībai un mobilitātei sadarbojoties sabiedriskā transporta tīklu nodrošināšanā un alternatīvu mobilitātes modeļu ieviešanā; uzņēmējdarbībai nepieciešamo pakalpojumu nodrošināšanā; sociālo un veselības pakalpojumu nodrošināšanā; komunālo pakalpojumu (siltumapgāde, aukstumapgāde, ūdenssaimniecība, atkritumu apsaimniekošana utt.) nodrošināšanā;

5) reģionālas nozīmes attīstības centru specializācija Vidzemes plānošanas reģiona **vidēs specializācijas jomās**, attīstot savstarpēji papildinošu sadarbību, tādejādi nodrošinot cilvēkresursu un ekonomiskās aktivitātes attīstību.

6) **pilsētu un lauku** teritoriju savstarpējā **sadarbība un mijiedarbība** darba vietu nodrošināšanā un pakalpojumu sniegšanā, veicinot gan uzņēmējdarbības aktivitāti, gan kvalitatīvu dzīves apstākļu radīšanu laukos, stiprinot katras teritorijas īpašo priekšrocību izmantošanu, nodrošinot darba vietu pieejamību un sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, kā arī attīstot savstarpēji savienojošu transporta infrastruktūru;

7) reģiona nozīmes attīstības centru stiprināšana, attīstot policentrisku apdzīvojumu ar spēcīgu **mazo un vidējo pilsētu tīklu**; integrēt funkcionālajai zonai pieguļošos novada nozīmes centrus un lauku apdzīvotās

vietas funkcionālajā tīklā, nodrošinot labu sasniedzamību un komunikāciju iespējas;

8) kvalitatīvas un daudzveidīgas **augstākās, profesionālās un mūžizglītības** ieguves vietu nodrošināšana reģionā;

9) pilsētu teritoriju sabalansēta attīstība t.sk. atjaunojot un revitalizējot **degradētās teritorijas**;

10) daudzveidīgu finanšu, tirdzniecības, sociālo, kultūras un atpūtas **pakalpojumu attīstīšana** gan pilsētas iedzīvotājiem, gan pilsētas funkcionālās teritorijas lauku iedzīvotājiem;

11) ilgtspējīgu un racionālu enerģijas, zemes, ūdens un citu resursu izmantošanu;

12) pilsētu **dabas** teritorijas un **kultūras** mantojumu saglabāšana un radoša izmantošana.

13) Integrēta vietas **zīmolvedības** attīstība, uzsverot šo teritoriju kopīgās stiprās puses un radot lielāku pievilcību uzņēmējiem un investoriem;

14) Veidot kopēju telpiskās attīstības politiku iekļaujot mājokļu, velociņu, tūrisma, inženiertehnisko komunikāciju izmantošanu, ekonomiskās attīstības jautājumus.

Dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un vietas, ainaviski vērtīgās teritorijas

1) Atbalsts pasākumiem, lai saglabātu **bioloģisko daudzveidību** un Vidzemei

raksturīgās unikālās dabas un **kultūrvēsturiskās ainavas**, kā arī lai veidotu daudzfunkcionālu un produktīvu lauku apdzīvojuma struktūru.

2) **Ainaviski vērtīgo teritoriju** plānošana, degradēto ainavu sakārtošana un reģenerācija. Izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas un kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina to publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;

3) **Sabiedrības iesaiste un izglītošana** par aizsargājamo dabas teritoriju un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanu un saglabāšanu;

4) Dabas un kultūrvēsturisko resursu **ilgtspējīga un saudzīga izmantošana** teritoriju ekonomiskajai attīstībai un uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošanai;

5) **ekotūrisma objektu** un tūrisma infrastruktūras attīstība;

6) uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar kultūrainavu telpas kvalitātes palielināšanu;

7) **Vidzemei** tradicionālās apbūves rakstura saglabāšana - viensētas un to grupas, raksturīgo formu, siluetu un mērogu, **estētiskās vērtības, būvniecības tradīcijas**;

8) līdzdalība ĪADT plānu izstrādē un saskaņošanā.

Vidzemes trijstūris

- 1) **Vienota stratēģija** funkcionālo tīklu attīstībai, ņemot vērā katras pilsētas un centra savdabību, pilsētu sadarbība, tām savstarpēji papildinot vienu otru;
- 2) **Integrēta vietas zīmolvedības** attīstība, uzsverot šo teritoriju kopīgās stiprās puses un radot lielāku pievilcību uzņēmējiem un investoriem;
- 3) **Integrētu industriālo teritoriju attīstība**;
- 4) funkcionālajai zonai pieguļošo novada nozīmes centru un lauku apdzīvoto vietu iekļaušana **funkcionālajā tīklā**, nodrošinot labu sasniedzamību un komunikāciju iespējas;
- 5) kopēju **telpiskās attīstības politiku** veidošana, iekļaujot mājokļu, veloceļu, tūrisma, inženiertehnisko komunikāciju izmantošanu un ekonomiskās attīstības jautājumi;

Pierobežu teritorijas

Papildus Austrumu pierobežas telpai, kas ir nacionālā interešu telpa, Vidzemes reģions kā nozīmīgu funkcionālo teritoriju izdala arī pierobežu ar Igauniju, kur ir specifiski risināmi jautājumi:

- 1) Dzīves apstākļu uzlabošana pierobežas teritorijā, izveidojot labāk integrētu darba tirgu, dvīņu **pilsētā Valka / Valga**;
- 2) kopīgas biznesa infrastruktūras attīstība dvīņu **pilsētā Valka/Valga**;
- 3) efektīva pierobežas teritoriju (Valka, Alūksne) izmantošana tranzīta un transporta pakalpojumu nodrošināšanai, uzlabojot un atvieglot **robežas šķērsošanas procedūru**, attīstot saistīto infrastruktūru un pakalpojumus;
- 4) **Vidzemes jūrmalas** sasniedzamības uzlabošana Ziemeļvidzemes iekšzemei (austrumu - rietumu transporta un ekotūrisma

koridors „ Ziemeļu stīga”, attīstot tūrisma pakalpojumus un tādejādi palielinot ekonomisko aktivitāti pierobežā un attīstot Rūjienu un Mazsalacu kā Ziemeļlatvijas un Igaunijas pārrobežu ekotūrisma attīstības centru;

- 5) **Latvijas - Igaunijas** pierobežas attīstības kopīga plānošana un robežu šķērsojošo ceļu atjaunošana;
- 6) **transporta un loģistikas** pakalpojumu telpas plānošana un izveide Valkā/Valgā;
- 7) **uzņēmējdarbības attīstības** paplašināšanās abpus robežas (Latvija-Igaunija, Latvija-Krievija);
- 8) Ziemeļlatvijas reģiona pieeja **Vidzemes jūrmalai sadarbībā** ar Rīgas reģionu;
- 9) pārrobežu sadarbības potenciāla ar Igauniju, **transporta mezgls** - autoceļš A2, E77 (Rīga-Sigulda- Igaunijas robeža) un autoceļš P19, kas šķērso Apes novada teritoriju, attīstāms tranzīta kravu pārvadājumu un loģistikas nozares attīstībai.

IEVIEŠANA, UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

IEVIEŠANA

Attīstības programma ir Vidzemes plānošanas reģiona attīstības vadības instruments. Par programmas ieviešanu līdzatbildīgas ir visas Vidzemes pilsētas un novadi. Vidzemes plānošanas reģiona administrācijai ir koordinējoša loma.

Vidzemes plānošanas reģiona administrācija ir atbildīga par programmas ieviešanu kopumā. Tai ir galvenā un noteicošā loma, formulējot Vidzemes pašvaldību kopējo viedokli, aizstāvēt to vienotās, saskaņotās intereses.

Programmas ieviešanas modelis balstīts uz labas pārvaldības principiem - sadarbība, koordinācija, iesaistīšana un resursu mobilizācija. Modelis paredz daudzdisciplināru pieeju, iesaistot dažādas organizācijas un indivīdus ar dažādu ekspertīzi, pieredzi un spējām, ietverot gan valsts, gan pašvaldību, gan privāto gan kopienu līmeņus. Būtiska loma stratēģijas īstenošanā ir Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai.

Programmas ieviešanas struktūru veido reģiona Attīstības padome kā galvenā lēmējinstiucija un reģiona administrācija kā tās izpildstruktūra. Katra programmas

stratēģiskā virziena ieviešanu un uzraudzību koordinē attiecīgi izveidota komiteja:

UZRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

Programmas uzraudzību un ieviešanas procesā tiks iesaistīta Vidzemes plānošanas reģiona Konsultatīva padome, kura izveidota ar mērķi uzraudzīt gan AP izstrādi, gan ieviešanu.

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmas uzdevums ir nodrošināt reģiona attīstības plānošanas dokumentu - Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2015.-2030.gadam un Attīstības programmas 2021.-2027.gadam veiksmīgu īstenošanu. Tas ir vadības instruments, kas integrē uzraudzību un izvērtēšanu programmu vadības procesā. Uzraudzības un izvērtēšanas sistēma ir nepārtraukts informācijas ieguves un analīzes process, ar mērķi noteikt cik labi norit virzība pretī noteiktajiem attīstības mērķiem.

Vidzemes plānošanas reģiona uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu veido:

- vispārējie attīstības uzraudzības rādītāji (rezultatīvie rādītāji)
- Attīstības programmas rīcību uzraudzības rādītāji (iznākuma rādītāji)
- Uzraudzības ziņojums 1 x gadā
- Programmas vidusposma izvērtējums (ne vēlāk kā 2025.gadā)
- Programmas noslēguma izvērtējums (ne vēlāk kā 2028.gadā).

Veiksmīgai uzraudzības sistēmai nepieciešama visu pušu ieinteresētība, vadība, regulāra uzturēšana un ticamība.

Galvenie uzraudzības un izvērtēšanas pielietojumu veidi:

- Atskaite politiķiem un sabiedrībai,
- Pamatojums finansējuma piesaistei,
- Pamatojums nepieciešamajām izmaiņām, grozījumiem dokumentos,
- Atbalsts citu stratēģiju un programmu plānošanai un īstenošanai
- Uzlabota komunikācija ar sabiedrību.

SASAISTE AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

NACIONĀLA MĒROGA PLĀNOŠANAS DOKUMENTI

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija

LR Saeimas 2010.gadā apstiprinātā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam ir kļuvis par valsts galveno plānošanas instrumentu ar likuma spēku.

Stratēģijas pamatuzstādījumi ir laimīgs cilvēks labklājīgā valstī, ilgtspējīgs un veselīgs dzīvesveids, radoša, iecietīga un toleranta sabiedrība, sadarbībā radīta konkurētspēja un valsts kā atspējas partneris.

Latvija 2030 nosaka septiņas attīstības prioritātes:

- Kultūras telpas attīstība;
- Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā;
- Paradigmas maiņa izglītībā;
- Inovatīva un ekoeftīva ekonomika;
- Daba kā nākotnes kapitāls;
- Telpiskās attīstības perspektīva;
- Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība.

Stratēģijā noteikts, ka Vidzemes attīstības centru funkcionālā tīkla galvenie balsti ir Valmiera kā izglītības, ražošanas un inovāciju centrs un Cēsis kā kultūras un tūrisma centrs. Tās sadarbībā ar Valku, Limbažiem, Madonu, Smilteni, Alūksni, Gulbeni un Balviem veido reģiona izaugsmei nepieciešamo

kritisko masu, vienlaikus stiprinot Vidzemes reģiona pievilcīgumu un konkurētspēju. Attīstības centru savstarpējā sadarbība un papildinātība, zināšanu un pieredzes apmaiņa sekmē reģiona inovatīvas uzņēmējdarbības attīstību, kā arī stiprina pārrobežu sadarbību ar Igauniju un Krievijas ziemeļrietumu reģioniem.

Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri tiek aicināti izaugsmi virzīt ekonomiskā potenciāla pilnvērtīgai izmantošanai un konkurētspējas celšanai starptautiskā mērogā, t.sk. zinātnes un pētniecības attīstībai, ekonomikas intelektualizācijai, tehnoloģiskās izcilības nodrošināšanai. Reģionālas nozīmes attīstības centru sekmīgai attīstībai ir jāizmanto to izaugsmes priekšrocības, jāveicina individuālu profilu (specializācijas) un unikālu kompetenču attīstība, vienlaikus paaugstinot cilvēkresursu, institucionālo un infrastruktūras kapacitāti. Papildus gan nacionālas, gan reģionālas nozīmes attīstības centros izaugsme jāvirza uz pievilcīgas un kvalitatīvas dzīves vides veidošanu, sekmējot darba vietu un plaša un daudzveidīga pakalpojumu klāsta nodrošināšanu pilsētu un apkārtējo teritoriju iedzīvotājiem.

Novadu nozīmes attīstības centri tiek aicināti nodrošināt visa veida infrastruktūras attīstību un tās kvalitātes uzlabošanu, pamata (izglītības, veselības, sociālo u.c.) pakalpojumu un kvalitatīvu

mājokļu pieejamību, kultūras un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī uzņēmējdarbības aktivitāti, radot darba iespējas iedzīvotājiem, tostarp attīstības centram piegulošajās lauku teritorijās.

Lauku teritoriju attīstībai pilsētas un lauki tiek aicināti stiprināt sadarbības saites nodrošinot pakalpojumu (izglītības, veselības, sociālos, kultūras, izklaides u.c.) un darba vietu pieejamību un sasniedzamību lauku iedzīvotājiem, kā arī rekreācijas un dzīvošanas iespējas pilsētas iedzīvotājiem, attīstot kvalitatīvu un savstarpēji savienojamu transporta infrastruktūru, īpaši uzlabojot ceļu kvalitāti, elektroniskos sakarus un sabiedrisko infrastruktūru, tā radot dzīvošanai pievilcīgu vidi lauku teritorijās

Kultūras telpas attīstība	Kultūras telpas saglabāšana, mijiedarbība un bagātināšana
Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā	Cilvēkkapitāla bāzes vērtība un produktivitāte Iespēju vienlīdzība un vidusslāņa veidošanās
Paradigmas maiņa izglītībā	Kvalitatīva un pieejama izglītība mūža garumā
Inovatīva un ekoeftīva ekonomika	Masveida jaunrade un inovācija Atjaunojama un droša enerģija
Daba kā nākotnes kapitāls	Dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana
Telpiskās attīstības perspektīva	Sasniedzamības uzlabošana Apdzīvojums Nacionālo interešu telpas

Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam

Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam" (NAP2027) ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments. NAP2027 ir cieši saistīts ar "Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam" (Latvija2030)

Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam (NAP 2027), kas tika apstiprināts 2020.gadā ir hierarhiski augstākais nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments Latvijā. NAP 2027 fundamentālo pārmaiņu virzieni ir:

- Vienlīdzīgas iespējas;
- Dzīves kvalitāte;
- Zināšanu sabiedrība;
- Atbildīga Latvija.

NAP 2027 ir izvirzīti 4 stratēģiskie mērķi:

- Produktivitāte un ienākumi;
- Vienlīdzīgas iespējas;
- Reģionālā attīstība;
- Sociālā uzticēšanās.

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus noteiktas 6 savstarpēji atbalstošas attīstības prioritātes ar būtiskākajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem mērķu sasniegšanai:

- Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki;
- Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei;
- Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība;
- Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība;
- Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei;
- Vienota, droša un atvērta sabiedrība.

NAP 2027 prioritāte "Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība" nodrošina tautsaimniecības pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku, paredz uzlabot svarīgāko pakalpojumu (transports, mājoklis, elektroenerģija, digitālie pakalpojumi) kvalitāti un pieejamību un apkārtējās vides kvalitāti un tīrību.

Izstrādājot VPR Attīstības programmu 2021-2027. gadam ir ņemti vērā visi NAP 2027 noteiktie mērķi, kas integrēti vidēja termiņa prioritātēs un rīcības virzienos.

<i>NAP prioritāte</i>	<i>NAP rīcības virzieni</i>
<i>Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki</i>	Uz cilvēku centrēta veselības aprūpe
	Psiholoģiskā un emocionālā labklājība
	Stipras ģimenes paaudzēs
	Vesels un darbaspējīgs cilvēks
	Sociālā iekļaušana
<i>Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei</i>	Zinātne sabiedrības attīstībai, tautsaimniecības izaugsmei un drošībai
	Kvalitatīva, pieejama, iekļaujoša izglītība
	Produktivitāte, inovācija un eksports
	Darbs un ienākumi

<i>Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība</i>	Kapitāls un uzņēmējdarbības vide
<i>Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība</i>	Daba un vide – «Zaļais kurss»
	Tehnoloģiskā vide un pakalpojumi
	Līdzsvarota reģionālā attīstība
	Mājokļi
<i>Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei</i>	Cilvēku līdzdalība kultūras un sporta aktivitātēs
	Kultūras un sporta devums ilgtspējīgai sabiedrībai
<i>Vienota, droša un atvērta sabiedrība</i>	Saliedētība
	Tiesiskums un pārvaldība
	Drošība

Vidzemes prioritāšu atbilstība NAP 2027

NAP 2027 prioritātes	Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki	Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei	Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība	Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība	Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei	Vienota, droša un atvērta sabiedrība
Vidēja termiņa prioritātes						
C1. Pieejama izglītība						
C2. Droša un vesela sabiedrība						
C3. Kvalitatīvi un pieejami pakalpojumi						
T1. Dabas kapitāls						
T2. Dabas un kultūras mantojums						
T3. Mobilitāte un sasniedzamība						
T4. Spēcīgas kopienas						
T5. Dzīves vide un mājokļi						
E1. Inovācijas, zinātne un attīstība						
E2. Industrijas pārveide						
E3. Aprites un bioekonomika						
E4. Efektīva un tīra enerģija						
P1. Sadarbība						
P2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām						
P3. Digitālā pārveide						

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam

Reģionālās politikas pamatnostādnes (turpmāk tekstā - RPP 2027) ir vidēja termiņa politikas plānošanas dokuments, kas nosaka Latvijas reģionālo politiku un ir Latvija 2030 noteiktās Telpiskās attīstības perspektīvas ieviešanas dokuments, kas paredz konkrētus rīcības virzienus un uzdevumus vidējā termiņā un detalizē NAP 2027 uzstādījumus, rīcības virzienus un uzdevumus.

RPP2027 ir noteikti politikas principi un tematiskie virzieni, kas risināmi vietējā vai reģionālā līmenī (caur pašvaldību un plānošanas reģionu attīstības programmām un reģionālās attīstības atbalsta pasākumiem, kā arī atsevišķiem nozaru politiku atbalsta pasākumiem), lai īstenotu reģionālo politiku. RPP 2027 nosaka šādus politikas principus:

- Teritoriālā pieeja atbalsta sniegšanā;
- Tematiskā koncentrācija;
- Viedu risinājumu principa piemērošana attīstības plānošanā un projektu īstenošanā;

Reģionālās politikas **mērķis** ir visu reģionu potenciāla attīstība un sociālekonomisko atšķirību mazināšana, stiprinot to iekšējo un ārējo konkurētspēju, kā arī nodrošinot teritoriju specifikai atbilstošus risinājumus apdzīvojuma un kvalitatīvas dzīves vides attīstībai.

Lai to sasniegtu ir izvirzīti divi **apakšmērķi**.

1. Uzņēmējdarbības vides uzlabošana reģionos;
2. Pakalpojumu efektivitātes uzlabošana reģionos.

Reģionālās politikas vidēja termiņa mērķi un rīcības virzieni:

Reģionālās politikas vidēja termiņa mērķi

Reģionālās politikas rīcības virzieni

Uzņēmējdarbības vides uzlabošana reģionos	Vietas sagatavošana uzņēmējam un to produktivitāte
Pakalpojumu efektivitātes uzlabošana reģionos	Cilvēkkapitāla piesaiste reģionos Pakalpojumu nodrošināšana reģionos atbilstoši demogrāfijas izaicinājumiem; Sasniedzamība un dzīves vide reģionos Plānošanas reģionu un pašvaldību administrācijas darba efektivitāte

ATTĪSTĪBAS CENTRU FUNKCIONĀLĀS TERITORIJAS 1. PIELIKUMS

Funkcionālā pilsētas teritorija

Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri atbilstoši stratēģijā "Latvija 2030" noteiktajam un to apkārtējās teritorijas (var būt arī vienas vai vairāku pašvaldību ietvaros), starp kurām ir:

a) ikdienas darba spēka migrācija - ne mazāk par 15% no nodarbinātajiem iedzīvotājiem strādā attīstības centrā. Pilsētu funkcionālajā teritorijā tiek ieskaitītas pašvaldību teritoriālās vienības;

b) kopīgs pakalpojumu.

Definīcija balstās uz:

- Latvijas ilgspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (turpmāk – "Latvija 2030") noteiktajām mērķteritorijām – lielāko Latvijas pilsētu tīklu.

Saskaņā ar „Latvija 2030” un VPR IAS 2030 noteikto, lai nodrošinātu līdzsvarotu reģionālo attīstību, nozīmīgas ir pilsētas jeb attīstības centri un to mērķtiecīga attīstīšana un nostiprināšana visā Vidzemē labvēlīgi ietekmējot arī apkārtējo lauku teritoriju attīstību, kā arī reģionu un pilsētu konkurētspējas stiprināšanai starptautiskā mērogā.

"Latvija 2030" Vidzemē definē nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru tīklu kā valsts

apdzīvotuma struktūras pamatu, ko nepieciešams stiprināt, lai veicinātu reģionu attīstību un samazinātu pašreizējo pārmērīgo resursu koncentrāciju ap galvaspilsētu. Statistikas dati apliecina, ka šajos attīstības centros koncentrējas izaugsmei nozīmīgi resursi, kā arī ekonomiskā un sociālā aktivitāte. Izvēlētie attīstības centri ir vienmērīgi izvietoti visā valsts teritorijā (~ 25 – 90 km starp tuvākajiem attīstības centriem, kas nozīmē, ka attīstības centri no apkārtējās teritorijas ir sasniedzami līdz 50 km attālumā (ar atsevišķiem izņēmumiem)), kas ir nozīmīgs priekšnoteikums to ieguldījumam reģionu un visas valsts līdzsvarotas attīstības sekmēšanā, jo tādējādi lauku teritoriju iedzīvotājiem ir pieejams vismaz viens attīstības centrs salīdzinoši tuvā attālumā. Attīstības centri nodrošina darbavietas un pakalpojumus ne tikai centra, bet arī apkārtējās teritorijas iedzīvotājiem.

- OECD un ES kopīgo definīciju:

Funkcionālā pilsētu teritorija sastāv no blīvi apdzīvotas pilsētas un tās apkārtējās teritorijas (svārstmigrācijas zonas), kuras darba tirgus ir lielā mērā integrēti ar pilsētu. Funkcionālo pilsētu teritorija tiek definēta vairākos posmos. Pirmkārt, iedzīvotāju tīkls ļauj definēt "pilsētu centrus"

neatkarīgi no administratīvajām vai statistikas robežām. Otrkārt, pēc tam šis blīvais pilsētas centrs tiek pielāgots tuvākajām vietējām vienībām, lai definētu pilsētu. Treškārt, tiek pievienotas svārstmigrācijas plūsmas, lai noteiktu, kura no apkārtējām, mazāk blīvi apdzīvotajām vietējām vienībām ir daļa no pilsētas darba tirgus (svārstmigrācijas teritorija). Svārstmigrācijas plūsmas ir balstītas uz braucieniem uz darbu, t.i., braucieniem, kurus vietējie iedzīvotāji veic, lai sasniegtu darbavietu. Šajās pārvietošanās plūsmās tiek ietverta arī regulāra iedzīvotāju pārvietošanās, lai nodrošinātu piekļuvi izglītībai un citiem publiskajiem pakalpojumiem:

Balstoties uz šo definīciju Vidzemes reģionā tiek definētas šādas **pilsētu funkcionālās teritorijas** (tiks pievienots katras teritorijas apraksts, pamatojums un kartogrāfiskais materiāls)

- Cēsu pilsētas funkcionālā teritorija;
- Valmieras pilsētas funkcionāla teritorija;
- Valkas pilsētas funkcionāla teritorija;
- Smiltenes pilsētas funkcionāla teritorija;
- Gulbenes pilsētas funkcionāla teritorija
- Alūksnes pilsētas funkcionāla teritorija
- Madonas pilsētas funkcionāla teritorija

RĪCĪBAS PLĀNS

2. PIELIKUMS

REĢIONĀLIE PROJEKTI

DP REĢIONĀLIE PROJEKTI

3. PIELIKUMS

TPF REĢIONĀLIE PROJEKTI

ANM REĢIONĀLIE PROJEKTI